

HRVATSKI VOJNIK

Broj 18. Godina II. 28. siječnja 2005. www.hrvatski-vojn timer.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SIT 4,30 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

Ministarska konferencija Američko - jadranske povelje
Tri zemlje - jedan cilj

CANBERRA

Sudar akrobata

Dva akrobatska zrakoplova australskog ratnog zrakoplovstva sudarili su se u zraku 22. siječnja tijekom rutinske vježbe, međutim, oba pilota izbjegli su teže ozljede, jedan se katapultirao prije nego što je zrakoplov udario u zemlju, a drugi je uspješno sletio.

Dva aviona tipa PC-9/A s turbo propelerima dio su akrobatske australske skupine Roulettes, a u trenutku sudara letjeli su u formaciji svoje skupine blizu mjesta Sale u južnoj australskoj državi Victoria.

WASHINGTON

Zapovjednik: odgovoran ili ne?

Kevin Mooney, američki mornarički časnik koji je zapovijedao podmornicom USS San Francisco, premješten je na drugu dužnost. Premještaj se dogodio tijekom službene istrage o razlozima nesreće od 8. siječnja, kad je podmornica udarila u podvodnu planinu na točki 560 kilometara udaljenoj južno od baze na Guam. Tom prilikom poginuo je jedan, a ozlijeđena su 23 podmorničara.

U načelu, za takve izvanredne do-

gađaje odgovoran je zapovjednik podmornice, ali su službene osobe sugerirale da to neće biti slučaj ako istraga pokaže da planina nije bila označena na službenim kartama mornarice.

MOSKVA

Veće plaće ruskim vojnicima

Ako su se kresanja socijalnih prava, zbog kojih su nedavno u Rusiji organizirani prosvjedi

protiv vlasti, odnosila i na vojne osobe, predsjednik Vladimir Putin je na sjednici vlade rekao da je povećanje plaće vojsci od 10 % (1. rujna 2004.) dokazano premleno s obzirom na nove okolnosti, pa je odredio da se ono udvostruči. Jedna od beneficija, koja je u međuvremenu uklonjena, bila je slobodno putovanje sredstvima javnog prijevoza.

LONDON

Brod britanske mornarice istražuje razloge tsunamia

Brod britanske ratne mornarice HMS Scott provest će sonarska istraživanja morskog dna oko indonezijskog otoka Sumatre kako bi se pokušalo otkriti razloge potresa koji je prouzročio razorni tsunami. To je prva nevojna primjena tog broda.

HMS Scott će osigurati slike morskog dna u visokoj rezoluciji, osobito epicentra potresa. Na osnovu tih podataka znanstvenici bi trebali otkriti kako je potres pokrenuo razoran plimni val koji je pogodio čak 11 država.

STOCKHOLM

Mađari za instruktore Gripena

U Satenas, bazu švedskog ratnog zrakoplovstva, potkraj proteklog tjedna stigla su petorica mađarskih pilota, s namjerom uvježbavanja upravljanja avionima Saab Gripen kojima se oprema mađarsko zrakoplovstvo. U sklopu svog naučavanja, Mađari

će biti uvježbavani za instruktore, provođenje teoretskog dijela, vježbat će na simulatorima i samo letenje. Nakon godine dana, vratit će se u Mađarsku i raditi kao piloti - instruktori u ratnom zrakoplovstvu, specijalizirani za Gripene.

Sljedeća skupina mađarskih pilota u Švedsku će biti upućena u ljeto 2006. godine. Počet će s uvježbavanjem tamo, a zatim otići u Mađarsku gdje će njihovu obuku u potpunosti provesti aktualna petorka.

WASHINGTON

Tisući Stryker

Kopnena vojska SAD-a sredinom je siječnja preuzela tisući primjerak oklopnog vozila Stryker, učinivši time veliki korak u programu razvoja koji je počeo prije pet godina.

Ta vozila vrlo su popularna u vojsci zbog svojih brzih i tihih mobilnih, te visokih operativnih karakteristika, te svestranosti: postoji deset varijanti Strykera. U posljednjih 14 mjeseci 311 Strykera djeluje u Iraku, u sklopu dviju brigada. U tom su raz-

doblju prešla više od 4 milijuna milja.

Američka vojska u budućnosti planira preuzeti još 1451 vozilo koje će izraditi tvrtka *General Dynamics Land Systems*.

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik:
MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vesna.pintaric@morh.hr)
Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morh.hr)
Urednici rubrika: Marija Alvir
(marija.alvir@morh.hr), Domagoj Vlahović

Novinari: Leida Parlov, Milenka Pervan Stipić,
Josipa Perica
Fotografi: Tomislav Brandt, Davor Kirin,
Dubravko Kovač
Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Predrag Belušić, Damir Bebek
Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Redaktor: Danica Pajić
Lektor: Lidija Bogišić
Korektor: Gordana Jelavić

Marketing i financije: Igor Vitanović
tel: 4568-699;
fax: 4551-852

Tajnica redakcije: Jasmina Augustić
tel: 4568-041;
fax: 4551-852

Pretpлата:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informira-
nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-
platnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

AO Tisak:
AKD Agencija za komercijalnu
djelatnost d.o.o., Zagreb, Savska 31

Naslov uredništva:

MORH
Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojn timer.hr>
E-mail: hrvojn timer@morh.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2004.

Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

**Ministarska konferencija
Američko - jadranske
povelje**

*Iako je glavna tema konferencije
bila Američko - jadranska
povelja, njezine aktivnosti,
napredak i nove inicijative,
skup je nudio mogućnosti
otvaranja širih rasprava, a i
bilateralnih razgovora...*

Strana 4

**Post festum Zlatnog medvjeda - oružane snage u službi ski-
jaškog spektakla**

*Na Medvednici je tijekom utrke,
kao dio tehničke potpore
bilo 110 pripadnika oružanih snaga.
Pritom, posebno treba istaknuti sanitet,
koji je imao (ne)očekivano
puno posla...*

Strana 9

**Brigadir Zdravko Pavelić,
načelnik Službe za
prijem i potporu MORH-a**

*Kontroli kvalitete podliježu svi
proizvodi koji se nabavljaju za
potrebe opremanja i opskrbe
MORH-a i OSRH u skladu sa
zahtjevima iz ugovora skloplje-
nih s dobavljačima*

Strana 12

Razarači klase Delhi

*Tri razarača klase Delhi najveći
su ratni brodovi koji su ikad izgrađeni
u indijskim brodogradilištima i tek će
ih indijski nosači zrakoplova
nadmašiti po veličini*

Strana 22

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

Izdvajamo

- *susjedne zemlje* podupiru ulazak potpisnica Povelje u NATO
- *nazočnost NATO-a u regiji* i regionalna suradnja ključni su za poboljšanje sigurnosti i stabilnosti u jugoistočnoj Europi
- *izražena želja* za proširenjem jadranske suradnje u globalnom ratu protiv terorizma
- *domaćin sljedeće konferencije* bit će Albanija

Ministarska konferencija Američko - jadranske povelje

Tri zemlje - jedan cilj

Iako je glavna tema konferencije bila Američko - jadranska povelja, njezine aktivnosti, napredak i nove inicijative, ovakav sastav (predstavnici 13 zemalja i NATO-a) ne govori samo o potpori svih susjednih zemalja trojici najaktualnijih kandidata za pristup NATO-u, nego i o tome da je bila riječ o skupu koji je nudio mogućnosti otvaranja širih rasprava, a i bilateralnih razgovora...

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Važno mjesto u prošlom broju Hrvatskog vojnika zauzeo je članak čija je namjera bila objasniti nastajanje, svrhe, sadašnjosti i budućnosti Američko - jadranske povelje, inicijative koja bi Republici Hrvatskoj trebala dati važnu potporu u ostvarenju zadatog strateškog cilja, ulaska u NATO. Izravan povod je, ipak, bio skup koji se u zagrebačkom hotelu

Sheraton održao 24. i 25. siječnja. Iz njegovog naziva moglo se iščitati da je riječ o konferenciji na kojoj sudjeluju isključivo predstavnici zemalja Američko - jadranske povelje. Međutim, dovoljan

■ *Konferenciji su nazočili predstavnici iz 13 zemalja, i to zemalja potpisnica Povelje, susjednih zemalja koje su već u NATO-u te aspiranata u članstvo u Partnerstvo za mir kao i predstavnici NATO-a, a skup je nudio mogućnost i bilateralnih razgovora kojih je samo protokolom bilo predviđeno devet*

je bio pogled na broj zemalja sudionica i popis osoba koje su sudjelovale na konferenciji, pa da se početni zaključak odmah promijeni. Na konferenciji su se našli predstavnici ministarstava obrane i drugih državnih i vojnih dužnosnika. Riječ je, dakle, bila o proširenom sastanku, a izaslanstva su se mogla podijeliti na potpisnike povelje (Hrvat-

ska, SAD, Makedonija, Albanija), susjedne zemlje koje su već u NATO-u (Rumunjska, Mađarska, Slovenija, Italija, Grčka, Turska), te aspirante na članstvo u Partnerstvu za mir (Bosna i Hercegovina, Srbija i Crna Gora). Svakako valja ubrojiti i predstavnika NATO-a, Georgea Katsiridakisa.

Predstavnici zemalja NATO-a potvrdili potporu potpisnicama Povelje

Iako je glavna tema konferencije bila Američko - jadranska povelja, njezine aktivnosti, napredak i nove inicijative, ovakav sastav ne govori

Na konferenciji za novinare priopćena je zajednička izjava zemalja potpisnica Povelje

samo o potpori svih susjednih zemalja trojici najaktualnijih kandidata za pristup NATO-u, nego i o tome da je bila riječ o skupu koji je nudio mogućnosti otvaranja širih rasprava, a i bilateralnih razgovora (samo protokolom predviđeno ih je bilo devet). Prema tome, okviri konferencije bili su doista široki.

“Smatramo da visoki sastavi izaslanstava te sadržaji današnjih razgovora, kao i zajedničko priopćenje četiriju zemalja Američko- jadranske povelje pokazuju uspjeh ovog sastanka koji je već postao tradicionalan”- u uvodnom je govoru na konferenciji za novinare održanoj po završetku glavnog dijela konferencije rekao nacionalni koordinator za NATO Pjer Šimunović. Podsjetimo, domaćin prošle konferencije također je bila Hrvatska (Brijuni, 12. studenog 2004). Domaćin sljedeće bit će Albanija.

Domaćin, ministar obrane RH Berislav Rončević, predstavnicima medija dao je kratak presjek konferencije, istaknuvši da su “predstavnici

Zajednička izjava

Iz dokumenta, koji su potpisali ministri obrane Hrvatske, Albanije, Makedonije, te predstavnik američkog ministarstva Alan van Egmond, izdvajamo sljedeće:

- Potpisnici potvrđuju svoju ustrajnost u načelima Povelje, potvrđuju spremnost za daljnje osnaživanje suradnje u svrhu postignuća zajedničkog cilja, ulaska Hrvatske, Albanije i Makedonije u NATO, podupiru zaključke EAPC sastanka ministara održanog 9. prosinca 2004. u Bruxellesu, te nastavljaju podupirati nazočnost NATO-a u regiji

- Zahvaljuju SAD-u, susjednim zemljama i ostalim članicama NATO-a i EU-a na čvrstoj potpori nastojanjima na putu u članstvo

- Naglašavaju postignuća povezana s punom implementacijom MAP-a u 2004. godini te ga podupiru za 2005.

- Potvrđuju obvezu kako će pripremiti mješoviti sanitetski tim za upućivanje u ISAF

- Potvrđuju svoju želju za proširenjem jadranske suradnje u globalnom ratu protiv terorizma te, u skladu s međunarodnim konvencijama protiv širenja oružja za masovno uništenje, obvezuju se pojačati razmjenu informacija o mjerama koje će pojačati suradnju u ovom području

- Navode potporu BiH i SiCG u njihovim nastojanjima za pridruživanjem Programu partnerstva za mir što je prije moguće

- Slijedom zaključaka summita u Istanbulu, očekuju da će ministri vanjskih poslova zemalja NATO-a na individualnoj osnovi ocijeniti napredak koji su učinile Albanija, Hrvatska i Makedonija prema punom članstvu u NATO-u

- Navode postignuti dogovor da će sljedeći ministarski sastanak biti održan u Albaniji

zemalja NATO-a, kao i glavnog tajnika NATO-a potvrdili svoju potporu trima članicama Američko- jadranske povelje na njihovom putu u NATO”.

Definitivno potvrđeno slanje zajedničkog medicinskog tima u ISAF

Ministar je dodao i da su se svi izaslanici “složili da su nazočnost NATO-a u regiji kao i regionalna suradnja ključni faktori za poboljšanje sigurnosti i stabilnosti u jugoistočnoj Europi”. Predstavio je i posebnu zajedničku izjavu predstavnika zemalja potpisnica povelje (čije točke prenosimo u posebnom dijelu ovog članka), u sklopu koje je osobito istaknuo da “potvrđuje spremnost za promicanje daljnje suradnje”. Također, Rončević je dao definitivnu potvrdu namjere za slanjem zajedničkog medicinskog tima u misiju ISAF-a u Afganistanu: “Trenutačno smo u pripremi tehničkih detalja, uključujući i ugovor sa zemljom koja će logistički podupirati tu našu inicijativu”. Prema zajedničkoj procjeni, medicinski tim će za upućivanje biti spreman “negdje u kolovozu”.

Što mi možemo zaključiti? Već sam sastav konferencije govori da (što je zapravo najvažnije) susjedne zemlje u potpunosti podupiru ulazak ovih triju zemalja u NATO, te da njihov zajednički nastup na svim stranama nailazi na pozitivne odjeke. NATO je ipak međunarodna organizacija, dakle, suradnja je vrlo važna riječ. Međutim, važno je i znati da se ne zanemaruje značenje individualnog napretka pojedine zemlje, što je jasno navedeno u zajedničkoj izjavi potpisnika. ■

Sigurnost regije je nedjeljiva

Domagoj VLAHOVIĆ

Detaljnije informacije o konferenciji, osobito o aspektima koji se najviše tiču Hrvatske za Hrvatski vojnik, dobili smo od ministra obrane Berislava Rončevića.

Koje je novitete u djelovanju članica Povelje donijela ova konferencija?

U Zagrebu su se prvi put sastali ministri, odnosno njihovi predstavnici zemalja iz šire regije. Hrvatska sudjeluje u svim regionalnim obrambenim inicijativama (CENCOOP, SEDM, Jadransko-jonska, NATO Inicijativa za JI Euroпу (*Southeast Europe Initiative*)) međutim nijedna od njih ne okuplja ovako veliki broj zemalja. Hrvatska je primjerice ove godine predsjedavajuća CENCOOP-a (Inicijativa za suradnju srednjoeuropskih nacija u potpori mira) i obvezni smo organizirati ovakav ministarski sastanak, ali na njemu će sudjelovati samo sedam država. Mi smo odlučili pozvati na ovaj sastanak ne samo sve "stare" i "nove" članice NATO-a da čujemo njihove savjete za ubrzanje puta u NATO nego i Srbiju i Crnu Goru te Bosnu i Hercegovinu koje tek trebaju ući u Partnerstvo za mir. Sigurnost regije je nedjeljiva i sve zemlje iz regije imaju interes pomoći i tim dvjema državama koje su izolirane od svih važnijih mehanizama obrambene suradnje da ubrzaju ne samo obrambene nego i društvene reforme kako bi cijela regija postala stabilna i sigurna.

Možete li nam kratko opisati sadržaj i zaključke donesene na Vašim bilateralnim razgovorima?

S Makedonijom i Albanijom održavamo intenzivan dijalog i razmjenu iskustava oko svih važnijih tema vezanih uz sudjelovanje u NATO-ovom Akcijskom planu za članstvo (MAP). Kako vjerojatno znate Albanija, Makedonija, SAD i Hrvatska su suosnivači Američko-jadranske povelje pa smo s njima znatno povećali i bilateralnu suradnju, ali je stvoren i poseban multilateralni program suradnje te se koristimo svakom prilikom za dodatna usuglašavanja nadolazećih aktivnosti. S Bugarskom nam predstoji potpisivanje posebne Povelje o

suradnji na polju Euroatlantskih integracija putem koje oni i na formalan način nude potporu svim aspirantima za NATO. Sjedinjene Države su sponzor Povelje (dijelom u financijskom, ali ne manje važno i u diplomatskom smislu) te smo u razgovoru s njima razmotrili neke važne teme vezane uz pristup NATO-u, poput Strategijskog pregleda obrane, ali smo također diskutirali i o nekim bilateralnim pitanjima koja će se ove godine razmatrati na redovitim "bilateralnim obrambenim razgovorima".

Koja je bila uloga zemalja - gostiju iz regije na konferenciji?

Kako sam već spomenuo, sigurnost regije je nedjeljiva. Mi želimo s jedne strane biti potpuno transparentni prema našim susjedima Bosni i Hercegovini te Srbiji i Crnoj Gori. Želimo omogućiti da vide što mi radimo u sklopu Povelje kako bismo im prenijeli naša iskustva i na taj način upoznali ih s putem koji ih očekuje. Članice NATO-a kao i predstavnika glavnog tajnika NATO-a pozvali smo, u jednu ruku, da povećamo značenje naše inicijative, odnosno da ih neposredno informiramo o našim aktivnostima. Istodobno pozvali smo ih da čujemo prijateljski savjet koji nam može biti od velike pomoći. Iskustva Mađarske (koja je u ovom trenutku naša veza s NATO-om), ali i Bugarske, Rumunjske, Italije, Grčke, Turske i Slovenije mogu nam uštedjeti znatan trud i sredstva.

Koji konkretni zajednički koraci očekuju potpisnike Povelje u 2005. godini?

Na političkom planu slijedi zajedničko lobiranje pred iduću NATO summit. Naš slučaj (zahtjev tri relativno male države) puno se ozbiljnije razmatra kad govorimo "u jedan glas". Na planu obrambene suradnje slijede brojne zajedničke aktivnosti, uključujući i one najsloženije vježbe. Međutim, kruna svega bit će upućivanje mješovitog medicinskog tima u misiju ISAF u Afganistanu. Pred nama je izazov sastavljanja tima do kolovoza ove godine. Iskustva u uspostavi i djelovanju tima mogu poslužiti

snimio D. KIRIN

ti kao dobra osnova za eventualne slične aktivnosti u uspostavi drugih zajedničkih timova ili pak postrojbi.

U zaključcima je istaknut individualni put svake zemlje potpisnice Povelje. Nešto više o tome?

U zajedničkoj izjavi pozvani su ministri vanjskih poslova članica NATO-a da ocijene naš dosadašnji napredak na putu u NATO. Tako su ih obvezali šefovi država i vlada na prošlogodišnjem summitu u Istanbulu. Međutim, iako imaju zajednički cilj i usko surađuju u svrhu njegove realizacije, sve tri članice MAP-a žele da njihov napredak i dosadašnji rad bude ocijenjen pojedinačno. Svaka zemlja ima svoje posebnosti. Primjerice, jačanjem odnosa s Europskom unijom nesumnjivo se jača i položaj Hrvatske kao zemlje stabilne demokracije pa time povećavamo i naše perspektive za ulazak u zapadne asocijacije. U svakom slučaju članice MAP-a ne žele biti ocijenjene kao grupa jer u NATO ne ulazimo grupno nego kao zasebne suverene države koje su same odabrale put i način svog uključenja u NATO.

Na kraju, možemo li reći da je Konferencija konkretno pridonijela našem približavanju NATO-u?

Mi vjerujemo da jest. Ne samo da smo suradnjom koju je ova konferencija učvrstila i prezentirala pridonijeli sigurnosti i stabilnosti regije, što je vrlo važan uvjet za članstvo, nego smo iz prve ruke upoznali članice NATO-a iz regije što mi radimo u okviru Povelje. Upoznavajući ih s konkretnim rezultatima i zajedničkim planovima, još više smo ih učvrstili u uvjerenju da nastave sa snažnom potporom Hrvatskoj, Makedoniji i Albaniji pri ulasku u NATO. ■

Hrvatska u NATO-ovoj vježbi nošenja s krizama CMX 05

Prvi put Republika Hrvatska sudjeluje na godišnjoj NATO-ovoj vježbi nošenja s krizama CMX 05 (*Crisis Management Exercise 2005*), koja je počela 26. siječnja i traje do 1. veljače.

Svrha vježbe je testiranje mehanizama i procedure kriznog upravljanja, a provodi se prema detaljno razrađenom scenariju koji je temelj za uvježbavanje i koordinaciju rada nacionalnih, zapovjednih i upravljačkih struktura na stručnoj i političkoj razini u operacijama odgovora na krize, istaknuo je Pjer Šimunović, nacionalni koordinator za NATO, na press konferenciji održanoj uoči vježbe. Uz Hrvatsku, kao državu Partnerstva za mir, u planiranje i provedbu uključeno je još osam država kao i 26 članica NATO-a. Vježba se provodi na dvije razine, u središtu NATO-a u Bruxellesu, te u glavnim gradovima država sudionika, a središnja točka angažmana Republike Hrvatske su nacionalni predstavnici u odborima NATO-a uključeni u sustav kriznog uprav-

ljanja uz koordinaciju i razmjenu informacija sa sudionicima vježbe u glavnim gradovima.

U toj vježbi virtualnog karaktera, oružane snage sudjeluju s četiri časnika u stožeru NATO-a i jednim inženjerijskim vodom. Prema riječima Josipa Sajka, savjetnika iz Uprave za obrambenu politiku MORH-a, vježba ima veliko značenje i izazov je za Hrvatsku i Ministarstvo obrane, jer se, kako je istaknuo "proigrava sustav civilno - vojnog kriznog planiranja u dimenziji u kojoj se dosad nismo uključivali i u kojem nemamo iskustva. To znači da će se morati testirati sadašnja rješenja koja nisu harmonizirana s NATO rješenjima u području kriznog planiranja". Ova bi vježba trebala biti putokaz ka definiranju novih rješenja koja se odnose na civilno i civilno - vojno krizno planiranje u Hrvatskoj, dodao je Sajko.

Uz Ministarstvo obrane, nositelj vježbe je i Ministarstvo vanjskih poslova, uz sudjelovanje Ureda Pred-

snimio D. KIRIN

sjednika RH, Ureda predsjednika Vlade, Državne uprave za zaštitu i spašavanje, Ureda vijeća za nacionalnu sigurnost i Obavještajne agencije.

Sudjelovanje u vježbi CMX 05 je ukupnih napora Hrvatske za priključenjem NATO-u, a osim izravnog sudjelovanje u radu struktura NATO saveza i stjecanja uvida u taktičke pojedinosti sustava nošenja s krizama, vrlo je bitna i razmjena iskustava sa zemljama članicama NATO-a i zemljama partnerima.

J.PERICA

Britanska časnička tradicija u Hrvatskoj

Restoran "Kralj Tomislav", u zagrebačkom hotelu Sheraton bio je 18. siječnja mjesto održavanja svečane večere za vojne izaslanike, ak-

nam je objasnio povod svečanosti. Naime to je prva večera u Hrvatskoj, organizirana na način koji vjerno precrtava britansku vojnu tradiciju, u takvom obliku poznatu već nekoliko stoljeća. Prigoda je to, napomenuo je, da se u formalnoj, ali i prijateljskoj atmosferi časnici međusobno druže. Među uzvanicima je, osim visokih vojnih dužnosnika i vojnih izaslanika bila i pomoćnica ministra obrane, Jelena Grčić Polić.

Uz strogo oblikovan protokol, koji počinje koktelom, te trubačevim pozivanjem na večeru, zanimljiva je činjenica kako na svečanosti nema držanja govora, samo je prati vojni orkestar. Tek nakon večere i deserta, slijede tri zdravice, od kojih je prva za Nje-

zino Veličanstvo Kraljicu, druga za Predsjednika RH, te treća po naravi događanja, za državne i vojne dužnosnike. Svečanoj atmosferi svaka-ko pridonosi i obvezatna časnička odora ili pak, svečana odijela za muškarce i duge, večernje haljine za dame. Uz to, tu su i pravila o pušenju, napuštanju stola, te redosljedu kojega se treba pridržavati. Pukovnik Rees je, prigodom razgovora, istaknuo kako je to njegov drugi boravak u Hrvatskoj, te kako su u odnosu na 1996., kada je ovdje boravio u sklopu NATO-a, vidljivi znatni pomaci. Napomenuo je, kako je napredak posebno uočljiv u vojnoj strukturi. Upravo pri kraju našeg razgovora oglasila se truba, a početak večere prenio dah britanske tradicije u našu zemlju.

A.DEČAK

snimio D. KOVAC

reditirane u RH i predstavnice MORH-a i GS-a OSRH. Domaćin, britanski vojni izaslanik u RH, pukovnik Michael Rees, u razgovoru

Jedna od najuspješnijih operacija Hrvatske vojske

Operacija Maslenica okrenula tijekom Domovinskog rata

Zadaća oružanih snaga bila je odbaciti neprijatelja od hrvatske obale i gradova u svrhu ponovnog povezivanja sjevera i juga Hrvatske, osloboditi zračnu luku Zemunik, te zaposjesti ključne objekte na Velebitu, odakle će se moći izvoditi aktivna obrana i daljnje izvođenje napadačkih djelovanja...

Petar ŠKORIĆ

Prije dvanaest godina, 22. siječnja 1993. godine, počela je izvedba jedne od najuspješnijih operacija HV-a, operacije Maslenica, koja je u to vrijeme označila i svojevrsnu prekretnicu u dotadašnjem tijeku Domovinskog rata.

Operacija Maslenica ostat će trajno zabilježena u hrvatskoj povijesnici po jasno upućenoj poruci neprijatelju kakav ga završetak očekuje na tada okupiranim područjima RH.

Značenje ove operacije očitovalo se i prema međunarodnoj zajednici, koja je dotad izražavala duboku sumnju i nevjericu u osposobljenost i snagu hrvatskih oružanih snaga. Tu sumnju ne samo da smo demantirali već smo cijelu međunarodnu javnost uvjerali u potpunu spremnost hrvatskog čovjeka i njegovih oružanih snaga, da i u gotovo nemogućim uvjetima obrani tisućljetni san naših predaka za ostvarenjem potpuno slobodne i samostalne hrvatske države.

Neprijatelj je u svojim namjerama gotovo uspio i to upravo na području Novskog ždrila, gdje je u početnim silovitim napadima komunikacijski presjekao Hrvatsku na dva dijela, ugrozivši čitavo Hrvatsko primorje. Time je zapriječio prometnu i

gospodarsku povezanost između sjevera i juga Hrvatske. Hrvatski puk u Dalmaciji, ali i onaj u Herceg Bosni, kojem se u to vrijeme jedino tim putem mogla dostavljati pomoć, bio je doveden u gotovo nemoguću situaciju.

U vremenu pred izvođenje te operacije Hrvatska je nastojala brojnim pregovorima, potpisanim sporazumima i primirjima s pobunjenim Srbima, potaknuti dogovorno rješavanje svih pitanja, međutim nije naišla na razumijevanje neprijateljskih snaga koji su sve dogovoreno izigravali. Ne samo da nisu bili spremni za postizanje mirnog rješenja, već su upravo u to vrijeme nastavili s maltretiranjem, progonima i protjerivanjem preostalih Hrvata s okupiranih područja. Stoga je hrvatski državni vrh odlučio poduzeti sve mjere kako bi se ponovno cestovno povezala sjeverna i južna Hrvatska, koja je u svakom pogledu trpjela zbog prometne izoliranosti.

Udar hrvatskih snaga zatekao je neprijatelja

Zadaća oružanih snaga bila je odbaciti neprijatelja od hrvatske obale i gradova u svrhu ponovnog povezivanja sjevera i juga Hrvatske, osloboditi zračnu luku Zemunik, te zaposjesti ključne objekte na Velebitu, odakle će se moći izvoditi aktivna obrana i daljnje izvođenje napadačkih djelovanja.

Hrvatska vojska s nestrpljenjem je dočekala taj trenutak. S iznimno visokom razinom odlučnosti, pripremljenosti i inicijativom pojedinaca i postrojbi krenula je u oslobađanje domovine. Treba istaknuti kako je cijela operacija pripremljena u potpunoj tajnosti, pa je udar hrvatskih sna-

ga zatekao i iznenadio neprijatelja.

U izvedbi operacije Maslenica bile su angažirane sve grane oružanih snaga, a sudjelovale su postrojbe tadašnjeg ZP-a Split (4. gardijska brigada, taktičke grupe 112. i 113, zatim 126. brigada, 7. domobranska pukovnija, 40. inženjerijska bojna, 72. bojna VP), specijalne postrojbe MUP-a, dijelovi 9., 3., 2., i 1. gardijske brigade, dijelovi postrojbi GSHV-a, te Središnjica elektroničkog djelovanja Split, zatim pomorske snage HRM-a i eskadrila helikoptera HRZ-a. U svega dva i pol dana Hrvatska vojska je u cijelosti uspješno obavila planiranu zadaću, razbivši dotad samouvjerene neprijateljske snage. Operacijom Maslenica potvrdila se i dokazala hrvatska spremnost, odlučnost i potreban stupanj organiziranosti oružanih snaga za oslobađanje privremeno okupiranih područja, vojničkim pu-

tem. Uspješnom izvedbom ove operacije HV-a stvoreni su uvjeti za oslobađanje brane Peruča.

Operacija Maslenica pobjedničkoj HV donijela je niz iskustava koji su joj znatno pripomogli u daljnjem jačanju, organizaciji, razvoju i uporabi postrojbi što se očitovalo u kasnijim akcijama u kojima su oslobođena sva hrvatska područja. ■

Post festum Zlatnog medvjeda - oružane snage u službi skijaškog spektakla

Od uređenja staze do prve pomoći gledateljima

Na Medvednici je tijekom utrke, kao dio tehničke potpore bilo 110 pripadnika oružanih snaga. Pritom, posebno treba istaknuti sanitet, koji je imao (ne)očekivano puno posla...

Napisao i snimio Neven MILADIN

Medicinski šator oružanih snaga bio je smješten ispod ciljne ravnine

Ni Zlatni medvjed na gori iznad Zagreba nije, baš poput brojnih prethodnih sportskih događaja, prošao bez znatnijeg sudjelovanja oružanih snaga, čiji su pripadnici i ovaj put dokazali da su dostojni zadaće koja im je povjeren. Dugo je Hrvatska, a posebno građani glavnog grada, čekali na prvu službenu utрку skijaškog Svjetskog kupa. Pripreme su trajale doslovce godinama, a samo tijekom posljednjih nekoliko mjeseci na uređenju skijališta svakodnevno je radilo više od 2000 ljudi. Naravno, u toj masi profesionalaca i volontera svoju nemalu ulogu imali su i pripadnici oružanih snaga, no, ne samo ročnici, kako se percipiralo u javnosti, već i profesionalni vojnici iz najelitnijih postrojbi, i to ne samo u pripremi utrke, već i u vrijeme njezina održavanja. Njihova odgovornost doista nije bila mala. Ipak, krenimo redom...

Rad do tri ujutro

Najdinamičniji dio posla, kad je riječ o vojsci, bio je unatrag mjesec dana od početka utrke. Uređenje staze, čišćenje tek napadalog snije-

ga, pripreme za smještaj saniteta i zračni prijevoz mobilnih WC-a samo su dio poslova koje su ročnici Kopnene vojske i djelatnici Hrvatskoga ratnog zrakoplovstva odradili nerijetko i do ranih jutarnjih sati. Pod zapovjedništvom pukovnika Nikole Županića svi poslovi odradivani su, naravno, u koordinaciji s organizatorima natje-

canja i što je još važnije - kvalitetno i na vrijeme. Naime, međunarodno - sportski događaj kakav je organiziran na Sljemenu ne dopušta improvizaciju i kašnjenje. Kvaliteta je pretpostavljena kvantiteti i baš zato su poslove na stazi i oko nje u velikoj mjeri odradivali pripadnici oružanih snaga. "Tijekom posljednjih mjesec dana vrlo smo intenziv-

■ Više od 20 000 gledatelja pratilo je natjecanje

no radili. Uz pripadnike Bojne za specijalna djelovanja, koji su bili zaduženi i za dio osiguranja utrke, na Medvednici su bili i pripadnici 40. brigade veze, 350. vojno-obavještajne bojne, Središta za logistiku s Borongaja, te saniteta iz više postrojbi HKoV-a i jedna posada helikoptera koji je bio stacioniran na području

Bistre", kazao nam je u razgovoru pukovnik Županić s kojim smo razgovarali u jednom od hospitality šatora nakon prve utrke.

Sanitet - posla više od očekivanja

Na Medvednici je tijekom utrke, kao dio tehničke potpore skijašica-ma i ski timovima, organizatoru i gledateljima kojih je bilo više od dvadeset tisuća, bilo točno 110 pripadnika oružanih snaga. Pritom, kad se spominje brojnost vojnika na Medvednici, treba posebno istaknuti sanitet, koji je imao (ne)očekivano puno posla. Osamnaest ljudi imalo je na raspolaganju pet sanitetskih vozila i veliki šator za zbrinjavanje ozlijeđenih, a kako je to izgledalo ispričao nam je brigadir Renato Mittemayer: "Samo u vremenu održavanja prve utrke imali smo tridesetak medicinskih intervencija, od kojih se najveći dio odnosio na iščašenja zglobova i lomove, zbog padova na snijegom i ledom pokrivenoj Medvednici. Imali smo i dvije intervencije koje smatramo težima; riječ je o teškoj ozljedi lica jednog gledatelja koji je također pao, te zbrinjavanju bolesnika koji je nedavno imao tešku operaciju srca. Nažalost, alkoholiziranost je bio uzrok priličnog broja ozljeda koje smo mi obrađivali".

Vrijeme je brzo prolazilo i približavao se početak druge utrke, pa smo polako završavali razgovor. Kako se sunce spuštalo, tako je padala i temperatura, a snijeg se brzo ledio. Znali smo da će djelatnici vojnog saniteta imati "pune ruke posla", najmanje tri puta više nego dotad. Brigadir Josip Husar na rastanku nam je tek kazao: "Ako što treba, samo navratite. Tu smo i ostat ćemo ovdje dok god i posljednji gost ne odluči otići kući". ■

Ganesh - Hindu bog slonovske glave

Ganesh je Hindu bog slonovske glave, u raznim dijelovima Indije poznat pod različitim imenima i u različitim prigodama, kao onaj koji uklanja zapreke, Bog kućne harmonije ili Bog uspjeha. Ganesh je naslikan na mnogim hramovima. U koju god indijsku kuću sam zašao, Bog Slon nije me promašio...

Iz Indije Davor ČULJAK

Ganesh je Hindu bog slonovske glave, u raznim dijelovima Indije poznat pod različitim imenima i u različitim prigodama, kao onaj koji uklanja zapreke, Bog kućne harmonije ili Bog uspjeha. On je sin Gospodara Shive, uništavatelja, najmoćnijeg u trojstvu glavnih Hindu bogova, i njegove žene božice Parvati, i u vjerovanju je najzastupljeniji od svih Hindu bogova i uvijek prvi prizivan na bilo kojoj Hindu ceremoniji ili festivalu. Mnogo je priča o tome kako je Ganesh dobio svoju slonovsku glavu. On je bio običan dječak, ali je u borbi ostao obezglavljen. Shivini emisari su poslani u šumu i rečeno im je da uzmu glavu prve životinje koju pronađu i stave je na dječakova ramena. Oni su našli malog slona, i dalje je poznato!

Bosonog u Hindu hram

Kažu da su Hindusi monoteisti duboko u srcu i da vjeruju u jednog uzvišenog Boga - Brahmana, koji vlada svijetom uz pomoć mnogih manjih bogova, koji su za većinu obrazovanih vjernika nešto poput svetaca i anđela, različiti načini gledanja na jednog te istog Apsolutnog Boga ili Krajnju Stvarnost.

Običnom su vjerniku oni zasigurno mnogo važniji. U sobi lokalnog osoblja glavni bogovi u uređenom kutu za molitvu su Bog Slon, Bog Sunce i Bog Majmun. I na putu iz Pooncha prema Jammuu, Ganesh je naslikan na mnogim hramovima. U koju god indijsku kuću sam zašao, Bog Slon nije me promašio. Svatko voli imati harmoniju u svojoj kući.

Tako da znate, drage gospođe, uopće nije loše imati slona u kući. Pa čak ni vodoravnog, nekorisnog bucmastog kućnog slona, odjevenog u pidžamu i u penzionerskim šlapama, na kojeg često bez razloga galamite. On možda nikada nije bio vaš bog, ali je zasigurno puno puta bio vaša beskrajna sreća...

Ušao sam u mnoge Hindu hramo-

■ Kad ulazite u hram, ljubazno će vas zamoliti da skinete cipele i prekinuti molitvu da bi vam iskazali dobrodošlicu

ve. Obično mala zdanja u kojima se istodobno ne može moliti puno ljudi, na zidovima slike bogova, poneki jarko obojen kip, po podu tepisi i svuda okolo čudnovati rekviziti. Kad ulazite u hram, ljubazno će vas zamoliti da skinete cipele. I prekinuti molitvu da bi vam iskazali dobrodošlicu, koja se sastoji od niza objašnjenja o shvaćanju života do pružanja iz dlana u dlan sitnih slatkastih kristalnih zrnaca koja otprilike imaju značenje naše hostije. I koju je red da pred njima sa zadovoljstvom progutate.

Nedodirljive krave

"Ako me netko pita što je bila najvažnija vanjska manifestacija hinduizma, mogu sugerirati da je to bi-

la ideja o zaštiti krave" jednom je zapisao Mahatma Gandhi. I doista, krave su ovdje općeprisutne, naizgled samostalne i nedodirljive. Čini mi se da se svaka krava ovdje ufula u svoju svetu ulogu i jako dobro zna da je nitko ne smije maltretirati. Pa se vuče preko one ceste i bezobrazno te gleda. I još lijeno žvače. A ti ne smiješ ni trubiti, a kamoli psovati. I moj pokojni djed Jakov je, kažu, imao poseban odnos prema kravi. Krava je još od malih nogu bila prilično blesava i ratoborna, valjda se furala na koridu. Promućurni Jakov, vjerojatno Hindus u duši, prokužio je da kad joj u napoj ubaci malo rakije, postaje nježna, mirna domaća životinja. I tako se Malčika, Bog da i njoj i Jakovu dušu prosti, navukla na rakiju. Kad ju je Jakov u teškim ekonomskim tre-

nucima prodao, i on i ona bili su pod teškom dozom. Naravno nikom nije odao tajnu. Onaj nesretnik što ju je kupio danima mu je obijao vrata pokušavajući je vratiti. Djed na to nije pristajao.

Najveća sličnost između indijskih i pakistanskih krava je u tome da od izmeta jednih i drugih, kao i od bivoljih, indijski i pakistanski seljaci pripremaju gorivo na kojem se griju i kuhaju. Objašnjavaju mi kako ga skupljaju, kako i s čime ga mikšaju, kako od njega prave lopte koje prvo slažu po travi pa onda lijepe po zidovima kuća da se lijepo osuše kao kolačići, i onda mi pokazuju peći u kojima na takvom gorivu peku čapati i kuhaju ostalu klopku. Što ti je život. ■

Uređenje hrvatskog kampa

Kontejneri su opremljeni klimatskim uređajima, tako da je boravak u njima ugodan koliko i siguran. Cijeli projekt je u potpunosti završen neposredno uoči Nove godine. U novostvorenim smještajnim uvjetima idućim kontingentima predstoje "ljepši dani" u ovoj misiji, te će boravak u hrvatskom kampu biti zasigurno ugodniji nego dosad

Pripadnici kontingenta na rascišćavanju prostora gdje su donedavno bili šatori

Prije nekoliko mjeseci počela je realizacija projekta zamjene šatora stambenim kontejnerima. Šatori u kojima smo u hrvatskom kampu dosad boravili ograničenog su vijeka trajanja, a posebice u zimskim uvjetima ne pružaju primjerene uvjete za dugotrajni boravak naših pripadnika. Zbog duže izloženosti klimatskim utjecajima, kao i trošenja materijala i konstrukcije što je neizbježno nakon dugotrajne uporabe, dosadašnje rješenje bilo je vremenski ograničeno. Stoga je MORH krenuo s tim projektom, kako bi se kvalitetno riješio smještaj naših pripadnika za duže razdoblje.

Stambeni kontejneri umjesto šatora

Sve je počelo rasformiranjem šatora, što je izvedeno vlastitim snagama. Za jedan dan obavljeno je uklanjanje većeg dijela šatora, za prvu fazu radova koja je pokrivala postavljanje kontejnera s južne strane našeg kampa. Naši pripadnici su se tu angažirali u punom smislu riječi i, iako je riječ o napornom fizičkom poslu istodobno se nije smanjio ritam vojnopolicijskih ophodnji i ostalih redovnih zadaća u multinacionalnoj satniji VP-a. Za "nagradu" je slijedilo preseljenje u privremeni šatorski smještaj u kojemu su uvjeti boravka bili vrlo

skromni, a to je potrajalo do postavljanja kontejnera. Ukupni projekt realizirala su poduzeća u vlasništvu naših poduzetnika koji djeluju u Afganistanu. Nakon postavljanja kontejnera izvedeno je njihovo ojačavanje dodatnom metalnom konstrukcijom. Iznad plafona kontejnera konstruiran je dodatni metalni pokrov, na koji je naknadno postavljena betonska ploča. Time se dobila zaštita od gelera i streljiva i, zajedno s oko jedan metar debelim HESCO zidom koji okružuje naše kontejnere, sigurnost naših pripa-

Postavljanje stambenih kontejnera

dnika koji borave u kampu podignuta je na maksimalnu razinu.

Kontejneri su opremljeni klimatskim uređajima, tako da je boravak u njima ugodan koliko i siguran. Cijeli projekt je u potpunosti završen neposredno uoči Nove godine. Izraženo zadovoljstvo naših pripadnika novim uvjetima smještaja nije bez razloga, a na ovaj način smo smanjili i mogućnost razbolijevanja naših članova, koja je u šatorima svakako bila znatno veća. Osim zime, koja na ovih gotovo 1800 metara nadmorske visine zna biti vrlo oštra, ovdje ljeti veliki problem predstavlja velika koncentracija prašine u zraku, kojoj smo u šatori-

ma bili stalno izloženi i preko koje su se mogle "pokupiti" kojekakve bolesti. Novostvoreni smještajni uvjeti su te probleme u velikoj mjeri neutralizirali, tako da idućim kontingentima na ovaj način predstoje "ljepši dani" u ovoj misiji, te će boravak u hrvatskom kampu biti zasigurno ugodniji nego dosad.

Instaliran i kontejner - kuhinja

Osim kontejnera za smještaj ljudstva postavljen je i kontejner-kuhinja koji s living roomom predstavlja humaniji prostor za druženje pripadnika kontingenta. Sve u svemu, na ovaj način napravljen je znatan kvalitativni korak u provedbi naše misije u Afganistanu.

Kako se često zna reći, svaki novi kontingent trebao bi za vrijeme svoga mandata unaprijediti naslijeđeno stanje. Nakon ovog projekta razvidno je da idućim kontingentima ostaje manje prostora za unapređenje stanja glede smještaja i boravka u misiji, što je u svakom slučaju više nego pozitivno. Stoga vjerujemo da će ovim još više porasti motivacija za odziv pripadnika OSRH za sudjelovanje u misiji ISAF, a koja je i u dosadašnjim uvjetima bila neupitna. ■

Novouređeni hrvatski kamp

brigadir Zdravko Pavelić

načelnik

Službe za prijem i potporu MORH-a

- **djelatnost Odjela za kontrolu kvalitete** primarno je usmjerena na upravljanje kvalitetom kako je definira ISO 9001:2000
- **Svi proizvodi** koji se nabavljaju za potrebe opremanja i opskrbe MORH-a i OSRH podliježu kontroli kvalitete
- **kontrola kvalitete** obavlja se prema tehničkoj složenosti proizvoda, njegovoj rizičnosti i drugim specifičnim zahtjevima

Sustavan pristup upravljanju kvalitetom

Kontrola kvalitete je skup mjera koje se poduzimaju u svrhu osiguranja propisane razine kvalitete materijalnih sredstava koja se rabe u OSRH. Kontrolu kvalitete podliježu svi proizvodi koji se nabavljaju za potrebe opremanja i opskrbe MORH-a i OSRH u skladu sa zahtjevima iz ugovora sklopljenih s dobavljačima. Mislimo kako će svi sudionici procesa opremanja MORH-a i OS-a brzo uvidjeti prednosti sustavnog pristupa upravljanju kvalitetom

Toma VLAŠIĆ
snimio Davor KIRIN

Djelatnosti Odjela za kontrolu kvalitete Službe za prijem i potporu, u ovom trenutku su primarno, zbog participiranja u velikom broju ugovora, usmjerene na kontrolu kvalitete proizvoda kako ga definira ISO 9001:2000. Sekundarno su djelatnosti usmjerene na organizaciju sustava upravljanja kvalitetom postupaka i procedura koje se provode u Ministarstvu obrane

Donošenjem novog Pravilnika o načinu materijalnog zbrinjavanja OSRH nastupaju i promjene u nekim elementima materijalnog zbrinjavanja. Između ostalog, uvodi se novi sustav kontrole kvalitete svih materijalnih sredstava koja se nabavljaju za opremanje MO-a i GS-a. Služba za prijem i potporu obavlja će znatan dio posla u pogledu kontrole kvalitete. O novom sustavu, njegovoj važnosti i značajkama razgovarali smo s načelnikom Službe brigadirom Zdravkom Pavelićem.

Predstavite nam kratko Službu kojoj ste na čelu i poslove kojima se bavi?

Služba za prijem i potporu ustrojstvena je jedinica Uprave za materijalne resurse MORH-a, a primarna zadaća joj je obavljanje upravnih i stručnih poslova vezanih za prijem i kontrolu kvalitete materijalnih sredstava koja se nabavljaju za opremanje Ministarstva obrane i oružanih snaga. Osim toga Služba obavlja poslove iz segmenata opsluživanja, temeljnog i investicijskog održavanja ustrojbenih cjelina i objekata MORH-a. Nadalje, Služba daje sustavna rješenja i propisuje procese planiranja i dokumentaciju prometne struke, obavlja poslove vezane za rješavanje šteta na motornim vozilima, te analizira i propisuje sustav registracije i osiguranja vozila MORH-a i OS-a. Za obavljanje poslova u

Službi za prijem i potporu ustrojeno je pet odjela: Odjel kontrole kvalitete materijalnih sredstava; Odjel prijema i skladištenja, Odjel potpore, Odjel prometnog zbrinjavanja i Odjel održavanja. Odjel kontrole kvalitete materijalnih sredstava je prvi odjel u Službi i već po tome se može naslutiti kolika se važnost pridaje kvaliteti materijalnih sredstava u procesu opremanja MORH-a i OSRH.

Što je kontrola kvalitete, odnosno sustav upravljanja kvalitetom?

Da bi se dao odgovor na to pitanje poželjno je najprije objasniti pojam kvalitete. Prema službenoj definiciji (HRN EN ISO 8402) kvaliteta je "Ukupnost svojstava određenog entiteta koja ga čine sposobnim da zadovolji izražene ili pretpostavljene potrebe". Drugim riječima ona je pokazatelj uporabne vrijednosti nekog proizvoda ili usluge za zadovoljenje točno određene potrebe na određenom mjestu i u određenom trenutku. Treba shvatiti da je smisao kvalitete u smanjenju troškova ukupnog poslovanja, veće djelotvornosti i većeg zadovoljstva krajnjeg korisnika. Kontrola kvalitete predstavlja provođenje postupaka i radnji stalnog nadzora nad određenom robom u svrhu ispunjavanja zahtjeva za kvalitetom. To je dakle skup mjera koje se poduzimaju s namjerom osi-

guranja propisane razine kvalitete materijalnih sredstava koja se rabe u OSRH.

Razvojem tehnike, tehnologije i proizvodnje, kontrola kvalitete je proširena i na aktivnosti koje nisu vezane samo za neposrednu proizvodnju. Stoga je razvijena organizacija kontrole kvalitete koja više ne govori o kontroli kvalitete proizvoda već o cjelokupnom sustavu za osiguranje kvalitete kojim se svjesno upravlja i razvija kvaliteta proizvoda, usluga i sustava.

Loša kvaliteta materijalnih sredstava ne nastaje samo pri kontroli kvalitete, već nastaje i pri određivanju njihovih značajki, pri ugovaranju, tijekom razvoja, u proizvodnji i pri otpremi. Prema tome sustav upravljanja kvalitetom je dio upravljačkog sustava organizacije koji utvrđuje politiku kvalitete i ciljeve kvalitete te usmjerava pozornost na postizanje rezultata prema ciljevima kvalitete. Može se zaključiti da je sustav upravljanja kvalitetom vrlo širok pojam, a djelatnosti Odjela za kontrolu kvalitete Službe za prijem i potporu, u ovom trenutku su primarno, zbog participiranja u velikom broju ugovora, usmjerene na kontrolu kvalitete proizvoda kako ga definira ISO 9001:2000. Sekundarno su djelatnosti usmjerene na organizaciju sustava upravljanja kvalitetom postupaka i procedura koje se provode u Ministarstvu obrane, što neće biti posebno teško, s obzirom na postignutu organiziranost.

Prednost sustava - bolja kvaliteta proizvoda

Koje se prednosti postižu primjenom sustava za upravljanje kvalitetom?

Općenito, djelatnost sustava upravljanja kvalitetom obuhvaća gotovo sve aktivnosti neke organizacije kao što su ugovaranje, razvoj, financiranje, izobrazba te ispunjavanje tehničkih, sigurnosnih i ekoloških normi. U takvom sustavu kvalitetom se bave svi članovi organizacije svaki iz domene svojeg radnog mjesta. Dolazi do izjednačavanja unutarnjih zahtjeva organizacije i vanjskih zahtjeva korisnika vezanih za kvalitetu budući da korisnik ima važnu ulogu u utvrđivanju zahtjeva kao ulaznih podataka. Također se prati zadovoljstvo korisnika prikupljanjem informacija koje se odnose na ocjenu je li organizacija ispunila njegove zahtjeve. Primjenom takvog pristupa postiže se dugoročni uspjeh jer se pozornost usmjerava na kontinuirano poboljšavanje sustava što u konačnici rezultira boljom kvalitetom proizvoda. Također se povećava zadovoljstvo korisnika i razvijaju se daljnji odnosi u korist svih zainteresiranih strana. Ako uzmemo u obzir da u organiziranom sustavu uprav-

ljanja kvalitetom postoji obveza zapisa onoga što se i kako provodi, onda je lako zaključiti kako su prednosti takvog sustava između ostalog i u tome da se u svakom trenutku brzo i pouzdano može ustvrditi odgovornost onih koji nisu postupili u skladu s propisanim procedurama.

Kako se provodi kontrola kvalitete?

Kontrola kvalitete obavlja se u skladu s odredbama važećih zakona, propisa, normi i drugih dokumenata iz područja kvalitete, a provode ih dobavljači i kupci. Kupcu je za kvalitetu uvijek odgovoran dobavljač koji to jamči svojom politikom osiguranja kvalitete i odgovarajućim certifikatima. Na kupcu je da uspostavi svoj sustav kontrole kvalitete koji će sve to u određenoj mjeri provjeriti i potvrditi da je proizvod u skladnosti s ugovorenim zahtjevima kvalitete. U procesu osiguranja kvalitete materijalnih sredstava, kontrolu kvalitete provode stručna povjerenstva sastavljena u pravilu od djelatnika Službe za prijem i potporu. Povjerenstva se na zahtjev nositelja provedbe ugovora upućuju kod dobavljača gdje zajedno s predstavnicima dobavljača provode sve potrebne aktivnosti u svrhu utvrđivanja ispunjavanja zahtjeva za kvalitetom. Postupak provedbe kontrole kvalitete materijalnih sredstava propisan je Postupnikom o provođenju kontrole kvalitete radi prijama NVO i ostalih materijalnih sredstava u MORH-u i OSRH. To je interni dokument koji je trenutačno na snazi u

Službi za prijem i potporu. Postupnikom je definiran sadržaj i oblik prijamno-tehničke dokumentacije, način sastavljanja povjerenstava i aktivnosti koje se provode pri ispitivanju.

Djelatnost sustava upravljanja kvalitetom obuhvaća gotovo sve aktivnosti neke organizacije kao što su ugovaranje, razvoj, financiranje, izobrazba te ispunjavanje tehničkih, sigurnosnih i ekoloških normi.

Primjenom takvog pristupa postiže se dugoročni uspjeh jer se pozornost usmjerava na kontinuirano poboljšavanje sustava što u konačnici rezultira boljom kvalitetom proizvoda.

Prednosti takvog sustava su između ostalog i u tome da se u svakom trenutku brzo i pouzdano može ustvrditi odgovornost onih koji nisu postupili u skladu s propisanim procedurama

Međutim zbog opsežnosti procesa osiguranja kvalitete koji uključuje i sudionike izvan Službe za prijem i potporu, pristupilo se izradi Napatka o kvaliteti materijalnih sredstava i usluga u MORH-u i OSRH. To je ujedno i obveza Uprave za materijalne resurse koja proizlazi iz Pravilnika o načinu materijalnog zbrinjavanja OSRH koji je donio ministar obrane potkraj 2004. godine. Ova je služba nositelj aktivnosti za donošenje Napatka koji je trenutačno u završnoj fazi donošenja.

Što sve podliježe kontroli kvalitete?

Kontroli kvalitete podliježu svi proizvodi koji se nabavljaju za potrebe opremanja i opskrbe MORH-a i OSRH u skladu sa zahtjevima iz ugovora sklopljenih s dobavljačima. Proizvod u smislu međunarodne norme ISO 9001:2000 može biti sredstvo, materijal, hardware, software, procedura, postupak, razne vrste usluga ili kombinacija svega navedenoga. Kontrola kvalitete se, dakako, obavlja prema tehničkoj složenosti proizvoda, njegovoj rizičnosti, te drugim specifičnim zahtjevima koji su definirani ugovorom. Tako se provodi kontrola kvalitete tijekom razvoja i konstrukcije proizvoda, kontrola kvalitete poluproizvoda, dijelova i sklopova tijekom procesa proizvodnje, te završni nadzor gotovog proizvoda. Kontroli kvalitete također podliježe i sustav osiguravanja kvalitete dobavljača, što je ujedno i jedan od bitnih elemenata pri ocjenjivanju podobnosti dobavljača.

Iz ovoga se može zaključiti koliko je bitna uloga ugovaranja i sklapanja kvalitetnih ugovora s dobavljačima. Obveza je ove službe povratnim informacijama stalno upozoravati na propuste koji su eventualno napravljeni u procesu ugovaranja, ako nisu ugovoreni postupci po kojima se obavlja završna kontrola kvalitete pri prijemu proizvoda u sustav.

Koliko je naš sustav kontrole kvalitete usuglašen s pristupom u kontroli kvalitete članica NATO-a?

Sustav kvalitete u zemljama članica NATO-a definiran je STANAG-om 4107 koji upućuje na primjenu savezničkih publikacija o kvaliteti, odnosno AQAP-a. Navedene publikacije se u najvećoj mjeri oslanjaju na

međunarodnu normu ISO 9001:2000 kojom su definirani zahtjevi za sustave upravljanja kvalitetom.

Sustav kontrole kvalitete u OSRH zasnovan je na primjeni važećih normi u RH, među kojima je i norma ISO 9001:2000 i provodi se prema ranije opisanim postupcima i procedurama, tako da postoji određena usuglašenost sa standardnim NATO procedurama. Međutim treba istaknuti da je u sklopu provedbe godišnjeg Plana normizacije formirana stručna radna skupina za usvajanje i implementaciju HR VN STANAG 4107 u proces nabave i opremanja OSRH materijalnim sredstvima. Usvajanjem i implementacijom navedenog STANAG-a postići će se potpuna kompatibilnost s NATO sustavom. Možemo ustvrditi kako će ranije spomenuti Napatka o kvaliteti materijalnih sredstava i usluga u MORH-u i OSRH sadržajno biti kompatibilan s primjerice, savezničkom publikacijom AQAP 2131 koja se u NATO-u rabi u cilju provedbe osiguranja kvalitete pri završnoj kontroli.

Moguće teškoće s malim dobavljačima

Očekujete li probleme u implementaciji novog modela osiguranja kvalitete?

Naravno da će biti određenih problema, kao i uvijek kada se uvodi novi pristup ili se intenziviraju određeni postupci unutar jednog sustava. Znamo da je u prirodi čovjeka generiranje određenih otpora na nešto novo, no to će biti kratkog trajanja. Većina važnijih dobavljača prati trendove kvalitete te u pravilu već imaju ugrađen sustav upravljanja kvalitetom. Naravno da se sustav neprekidno razvija te će u tom kontekstu MORH imati važnu ulogu u procesu razvoja sustava upravo provođenjem

aktivnosti kontrole kvalitete te kontrole sustava za upravljanje kvalitetom dobavljača. Donošenjem ranije spomenutog Napatka te usvajanjem NATO-ove norme STANAG 4107 u sustav opremanja materijalnim sredstvima OSRH, dodatno će se otkloniti postojeće neusuglašenosti, odnosno preciznije će se definirati sve obveze sudionika procesa tako da se u tom dijelu ne očekuju veći problemi. Moguće su teškoće s manjim dobavljačima koji nemaju razvijen sustav upravljanja kvalitetom pa će se njima trebati skrenuti pozornost da na tome porade žele li ući u ugovorne odnose s MORH-om, a naravno da će im ova služba pružiti i potrebnu stručnu pomoć u tom smislu. Mišljenja smo kako će svi sudionici procesa opremanja MORH-a i OSRH-a brzo uvidjeti prednosti sustavnog pristupa upravljanju kvalitetom, te da će on brzo uroditi mjerljivim rezultatima.

Kakva je suradnja s mjerodavnim civilnim institucijama za kontrolu kvalitete?

Moram tu istaknuti da i MORH u ovlasti ove službe ima svoj laboratorij za ispitivanje postojanosti baruta koji se u posljednje vrijeme sve više oprema suvremenom mjerno-ispitnom opremom. Za potrebe specifičnih ispitivanja uspostavljena je suradnja s mjerodavnim institucijama kao što su Fakultet strojarstva i brodogradnje iz Zagreba, Centar za kontrolu namirnica Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta iz Zagreba, Zavod za javno zdravstvo RH, Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba, Veterinarski institut, Rudarsko-geološko-naftni fakultet iz Zagreba, Brodarski institut, Institut "Ruđer Bošković", Pomorski centar za elektroniku iz Splita, Agencija za tehničko-tehnološka istraživanja i razvoj, Hrvatski laboratoriji Crolab i dr. MORH dobro surađuje sa svim važnijim institucijama iz područja normizacije, ponajprije s Državnim zavodom za normizaciju i mjeriteljstvo koji je trenutačno u procesu transformacije u javne ustanove iz područja normizacije akreditacije i mjeriteljstva, a posebno bih istaknuo dobru suradnju s Hrvatskim društvom za kvalitetu.

Ovi oblici suradnje u idućem razdoblju će svakako biti intenzivirani i uvršteni u prioritet budućeg rada. ■

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE RESURSE
U SURADNJI S UČILIŠTIMA
raspisuje
NATJEČAJ**

za stipendiranje studenata od 1. godine studija u statusu kadeta za stjecanje visoke stručne spreme od školske godine 2005./2006. na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU:

- Fakultet strojarstva i brodogradnje
- Fakultet elektrotehnike i računarstva
- Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije
- Ekonomski fakultet
- Pravni fakultet
- Prirodoslovno-matematički fakultet:
- inženjersko usmjerenje matematike
- inženjersko usmjerenje fizike
- inženjersko usmjerenje kemije
- inženjersko usmjerenje geofizike
- inženjersko usmjerenje geologije
- usmjerenje profesor geografije
- Geodetski fakultet
- Građevinski fakultet
- Fakultet prometnih znanosti:
- smjer: cestovni
- smjer: poštanski i telekomunikacijski
- smjer: aeroprometni
- smjer: aeronautika, VII. st., vojni pilot
- Prehrambeno-biotehnološki fakultet
- Filozofski fakultet:
- studij psihologije
- studij informacijske znanosti
- Fakultet političkih znanosti
- Katolički bogoslovni fakultet

II. SVEUČILIŠTE U SPLITU

- Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje
- Pomorski fakultet
- Fakultet prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgojnih područja
- Građevinsko-arhitektonski fakultet
- Kemijsko-tehnološki fakultet
- Ekonomski fakultet
- Katolički bogoslovni fakultet

UVJETI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen(a) 1985. godine ili kasnije
- upisana 1. godina redovitog studija
- ispunjavanje propisanih kriterija za kadeta na temelju psihologijskog ispitivanja ili zdravstvenih pregleda
- zadovoljavanje sigurnosnih kriterija
- odgovarajući rezultati na pregledu za novake (za muškarce)

Rok za podnošenje prijava je **11. veljače 2005.**

Prijave se podnose u uredima za obranu u kojima se kandidati nalaze u evidenciji vojnih obveznika, odnosno po mjestu prebivališta za žene.

Kandidati trebaju dostaviti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona
- preslik domovnice, rodnog lista, vojne iskaznice (samo za muškarce)
- preslik svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole ili potvrdu o pohađanju škole
- potvrdu o nekašnjanju
- potvrdu o upisanom 1. semestru na fakultetu navedenom u natječaju (dostavlja se nakon upisa na fakultet u srpnju 2005.)

Informacije u vezi s natječajem mogu se dobiti na:

- www.morh.hr
- Uprave i uredi za obranu MORH-a

Terminologija bodybuildinga

Kao i svaki drugi sport ili hobi i vježbanje u teretani ima svoju specifičnu terminologiju. Čut ćete riječi poput "ponavljanja", "setova", "opterećenja". U početku bi vas te riječi mogle zbunjivati, ali već nakon kratkog vremena, vježbajući u teretani, shvatit ćete značenje svake riječi. Upravo zbog toga i u vojsci je potrebno imati stručno obrazovane ljude, kako bi se određeni program izveo što kvalitetnije, te kako bi konačni rezultati bili pozitivno rangirani, a to je i cilj vojske - kvalitetna vojska.

Ponavljjanja

Riječ govori koliko ćete puta podići uteg tijekom jedne određene vježbe. **Set** ili serija je broj grupa ponavljanja u određenoj vježbi. Na primjer, "dva seta od dvanaest ponavljanja prilikom podizanja utega" znači da ćete vježbu ponoviti dvadeset i četiri puta s određenim vremenom za odmor između serija, tj. između svakih dvanaest ponavljanja.

Maksimum ponavljanja (do otkaza) ili maksimalni broj ponavljanja, tj. rad do otkaza, podrazumijeva maksimalni broj ponavljanja koji se može izvesti prigodom jedne određene vježbe. **Opterećenje** je uteg koji se podiže pri vježbanju i obično se izražava u kilogramima. **Varanje** je izvođenje određene vježbe uz pomoć drugog dijela tijela koji umanjuje djelovanje vježbe na određenu mišićnu skupinu koju želite razviti. Dobar primjer je uporaba donjeg dijela leđa kako bi se zamahom podiglo opterećenje na gornjem dijelu tijela (bench press).

Točka izdržljivosti je trenutak kad se čini da je daljnje izvođenje vježbe nemoguće. Određena vježba se tada nastavlja izvoditi uz veliki napor ili uz pomoć osobe koju nazivamo trening partner.

Trening partner je osoba koja u trenutku kada vježbač dođe do točke izdržljivosti ili kada dođe do zamora mišića, priskače u pomoć. Trening partner osigurava pomoć, ohrabrenje i motivaciju. Također vas može zaštititi od eventualnih ozljeda, posebice kod slobodnih utega (kod bench pressa, čučnjeva, potiska s ramena, biceps pregiba i sl.).

Hvatanja

Hvatanje odozdo je hvatanje prečke utega s donje strane. Dlanovi su tada okrenuti prema gore. **Hvatanje odozgo** je kada uhvatite prečku utega s gornje strane, dlanovi su okrenuti nadolje, prema tlu. **Naizmjenično hvatanje** je kombinacija hvatanja odozgo (jednom rukom) i hvatanje odozdo (drugom rukom) osobito se primjenjuje kod većih utega. Rad u teretani, podizanje utega je od iznimne važnosti u vojsci. Vojnik s punom ratnom spremom mora biti adekvatno pripremljen za podnašanje takvog tereta. Brzina izvođenja određene zadaće pod punom ratnom spremom upravo ovisi o snazi vojnika i njegovoj pripremljenosti.

Sandra VRANEKOVIĆ

Razvoj opreme za njemačkog vojnika budućnosti

EUROPSKA obrambena tvrtka EADS isporučit će njemačkoj vojsci 196 temeljnih sustava za vojnika budućnosti za potrebe oko 2000 vojnika iz sve tri grane OS-a. Riječ je osobito o vojnicima koji su predviđeni za popunjavanje NATO-vih interventnih snaga te onima u sastavu njemačkog kontingenta u Afganistanu.

Ugovor je vrijedan 70 milijuna eura, sklopljen je u prosincu 2004., a s njemačke strane posao je ugovorio Savezni ured za obrambenu tehnologiju i nabavu (BWB).

Program razvoja njemačkog vojnika budućnosti inače nosi naziv *Infantrist der Zukunft*, IdZ. IdZ je temeljen na integriranom sustavnom pristupu koji kombinira opremu za zaštitu, komunikaciju, navigaciju te oružje. Program IdZ mora osigurati povećanje performansi primjenom novih i naprednih tehnologija kako bi se omogućilo djelovanje vojnika u umreženom okolišu, povećana zaštita vojnika, informacijska nadmoć te, konačno, učinkovitost u obavljanju zadaća.

Vojnik će biti opremljen novim neprobojnim prslukom od najmodernijih materijala, zatim NKB zaštitnom opremom najnovije tehnologije, opremom za noćno gledanje, digitalnom navigacijom, osobnom komunikacijskom opremom (za prijenos glasa i podataka), te unaprijeđenim oružjem.

Oružje je i dalje standardna, i izvrsna, njemačka jurišna puška Heckler & Koch G36 ali na slikama je prikazana s dodacima koji omogućavaju lakše i preciznije ciljanje, kao npr. laserski označivač cilja.

U odnosu na ostale programe razvoja vojnika budućnosti, npr. američki *Land Warrior/Objective Force Warrior*; francuski *Felin* ili talijanski *Soldato Futuro*, kod njemačkog nije zamjetna naglašena "pretrpanost" svakakvom elektroničkom opremom. To bi mogao biti pametan pristup njemačkog tima jer elektronička oprema, osim što izgleda zgodno, zasad troši puno električne energije pa vojnik mora tegliti teške

GPS antena

Nadzorna elektronika

Puška G36

Laserski ciljnik

Bacač granata 40 mm

Osobni radiouređaj

Računalo/digitalni zemljovid

Laserski daljinomjer

Zaštitni prsluk

EADS

baterije kako bi oprema uopće radila. A neki pokusi su pokazali da ta elektronička oprema u teškim terenskim uvjetima često otkazuje. Nijemci su se očito priklonili postupnom unapređenju sustava implementirajući samo ono što će na terenu doista i raditi. Tako su rastezili vojnika od nepotrebne opreme i ponudili mu samo ono što će moći maksimalno iskoristiti.

M. PETROVIĆ

Indija nabavlja Gripene?

PREDSTAVNICI tvrtke *Gripen Internacional* su s neskrivenim zadovoljstvom objavili kako je Indijsko ratno zrakoplovstvo i službeno pokazalo interes za nabavom višenamjenskog borbenog aviona JAS 39C/D Gripen. Indijci bi tom nabavom Gripena (iz zadnje batch 3 se-

rije) zamijenili 128 aviona MiG-21 koji se trenutačno rabe u njihovom zrakoplovstvu. Trenutačno se očekuje konkretan odgovor švedske administracije, odnosno upućivanje konkretne ponude indijskom zrakoplovstvu za sklapanje ugovora.

Tvrtka *Gripen Internacional* dosad

je od švedskog ratnog zrakoplovstva zaprimila 204 narudžbe (od čega 106 aviona JAS 39A, 14 aviona JAS 39B, 70 aviona JAS 39 C i 14 aviona JAS 39D), a do studenoga prošle godine isporučeno je 149 aviona. Nakon novih odluka oko ustroja švedskog zrakoplovstva, odnosno nakon smanjenja proračunskih izdvajanja za zrakoplovstvo, odlučeno je da Švedska ubuduće ima ukupno 140 Gripena dok bi se višak aviona ponudio zainteresiranim kupcima. Na svjetskom tržištu u idućem razdoblju tvrtka *Gripen Internacional* kani prodati oko 200 Gripena. A uz Indiju potencijalnim tržištem smatraju se i Pakistan, Bugarska, Rumunjska, Slovačka, Brazil, Tajland, Danska, Grčka i Švicarska.

I. SKENDEROVIĆ

Njemačka prodaje napadačke brodove klase Albatros

NJEMAČKO ministarstvo obrane objavilo je potkraj prošle godine da je ugovorilo prodaju šest brzih napadačkih brodova klase Albatros (tip 143B) tuniskoj ratnoj mornarici za 33 milijuna eura.

Iako modernizirani 1999., te su trebali ostati u službi do kraja ovog desetljeća, ti su brodovi povučeni iz službe njemačke ratne mornarice početkom i sredinom prošle godine kao dio programa preustroja njemačke ratne mornarice. Tako će se ukupni broj brzih napadačkih brodova i korveta smanjiti s 20 do 26 plovnih jedinica na 10 do 12 plovnih jedinica, pa je njemačka ratna mornarica prisiljena prodati svih deset brzih napadačkih brodova klase Albatros.

Svi brzi napadački brodovi Tipa 143 stacionirani su u pomorskoj bazi Warnemunde a izgrađeni su u

brodogradilištima Lurssen i Kroger Werft. Klasa Albatros je ušla u sastav flote između 1976. i 1977. Ti brodovi duljine 57,6 metara, najveće brzine 40 čvorova i pune istisnine 398 tona od značajnije elektroničke opreme imaju radare za upravljanje paljbom Signaal WM 27 te

Racal Octopus ESM/ECM radarski sustav za traženje, praćenje i ometanje neprijateljskih ciljeva i radarskog zračenja, dok su naoružani s četiri protubrodski projektila MM38 Exocet, dva topa OTOBreda kalibra 76 mm i s dvije torpedne cijevi promjera 533 mm. Pogonsko po-

strojenje sastoji im se od četiri MTU diesel motora snage po 4000 KS.

Za preostala četiri broda te klase veliko je zanimanje pokazao Maroko, pa je njegova ratna mornarica vjerojatno najveći kandidat za njihovu kupnju.

M. BRLIĆ

Poljska nadograđuje svoje CASA-e

POLJSKO ratno zrakolovstvo počelo je s nadogradnjom svojih dvomotornih turboprop transportnih aviona CASA 295M s novom zaštitnom opremom kako bi sigurnost aviona i posade digla na višu razinu. Tako se u poljske transportere ugrađuje senzor AN/AAR-60 MILDS koji proizvodi tvrtka EADS Defence Electronics, a namijenjen je za upozoravanje na protivničke projekte. Uz to pilotska kabina dobit će titanijsku zaštitu, čime se posada aviona kani još bolje zaštititi od krhotina granata, odnosno od

paljbe raznog pješačkog naoružanja.

Vrijednost ugradnje tog paketa opreme procjenjuje se na oko 10 milijuna američkih dolara. Inače, ugovor za kupnju osam transportera C-295M Poljska je potpisala s tvrtkom EADS - CASA tijekom 2001., a vrijednost tog ugovora procjenjuje se na oko 212 milijuna američkih dolara. Uz to, Poljska je naručila i dva ALR-300(V)2B Radar Warning Re-

ceivera kojima kani prioritarno opremiti dva aviona koji pružaju airlift svojim snagama na Istoku.

Dosad je Poljskoj isporučeno šest aviona, dok se sljedeća dva trebaju isporučiti do lipnja iduće godine. Potreba za novom opremom pokazala se nužnom posebice nakon što je Poljska uspješno uspostavila redovit zračni most sa svojim snagama koje se nalaze na službi u misijama u Afganistanu i Iraku.

I. SKENDEROVIĆ

Uzbekistan dobiva riječne ratne brodove

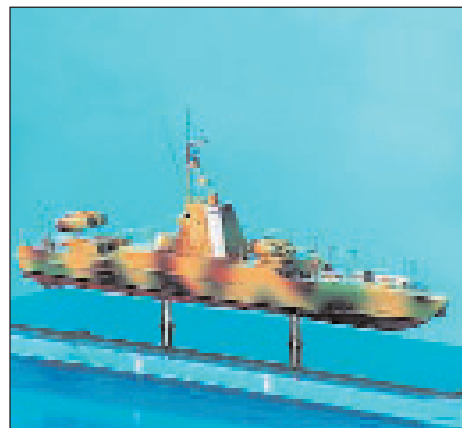
PRVI riječni ophodni brod Gjurza porinut je u kijevskom brodogradilištu Leninskaja KIZNIKA u listopadu prošle godine. Brod je građen za uzbekistansku graničnu stražu te će obavljati ophodnu službu na granici između Uzbekistana i Afganistana na rijeci Amu-Darži i Središnjoj Aziji.

Naoružan je topom kalibra 30 mm, dvije strojnice kalibra 7,6 mm i jednu tešku strojnicu kalibra 14,4 mm te protutenkovskim projektilima. Duljina preko svega

mu iznosi 20,7 metara, puna istisnina 32 tone, a najveća brzina mu iznosi 29 čvorova. Na brodu je predviđen smještaj za šest članova posade.

Ophodni brod Gjurza se iz Kijeva transportirao do Uzbekistana uz pomoć teretnog zrakoplova AN-124 RUSLAN. Ukupno je naručena gradnja dva broda, a naručila ga je američka vlada kao pomoć Uzbekistanu u borbi protiv krijumčara droge i oružja.

M. BRLIĆ

Pilatus PC-21 kreće u serijsku proizvodnju

POTKRAJ prosinca prošle godine tvrtka *Pilatus Aircraft Ltd.* kod švicarskih zrakoplovnih vlasti uspješno je certificirala svoj novi tip trenažnog aviona PC-21, odnosno time su otvorena vrata serijskoj proizvodnji njihovog novog trenažnog aviona namijenjenog za temeljnu i naprednu obuku vojnih pilota. Rad na novom trenažeru počeo je tijekom 1998., a prvi prototip PC-21 prvi put je predstavljen svjetskoj javnosti u svibnju 2002., dok je prvi probni let obavljen tijekom srpnja iste godine. Od tada su dva prototipa

(HB-HZA i HB-HZB), kroz razvojnu fazu te fazu certificiranja aviona, s uspjehom obavila više od 750 sati letnih testiranja. U tijeku su završna letna testiranja sustava autopilota te sustava za IFR letenje.

U odnosu na prethodne avione iz tvrtke *Pilatus Aircraft Ltd.* novi trenažer PC-21 je u cijelosti novi dizajn kojim se prije svega htjelo pratiti suvremene trendove i potrebe u školovanju vojnih pilota, a svojim letnim odlikama Pilatus PC-21 još je više primakao turbo-prop avione mlaznim školsko - bor-

benim avionima. Uz izvrsnu i prokušanu pogonsku skupinu *Pratt & Whitney PT6A-68B*, velika vrijednost novog trenažera je i izvrstan paket unutarnje avionike, koja je konfigurirana u otvorenoj arhitekturi kako bi se omogućila njezina lakša prilagodba i nadogradnja. Novim trenažerom PC-21 neizbježno će se postaviti novi standardi u smislu veće kvalitete letačke obuke, ali isto tako njime će se postići i znatno snižavanje cijene školovanja vojnih pilota, posebice u njihovoj pripremi za prelazak na mlazni tip aviona.

I. SKENDEROVIĆ

Bespilotna letjelica DRAC

FRANCUSKA Agencija za obrambene nabave DGA (*Delegation Generale pour l'Armement*) sklopila je ugovor s tvrtkom EADS *Defense and Communications Systems* o razvoju kratkodometne izvidničke bespilotne letjelice DRAC. DRAC je kratica od *Drone de Reconnaissance Au Contact*.

Ugovor predviđa razvoj, testiranje i proizvodnju ukupno 160 sustava za potrebe francuske vojske. Vrijednost ugovora je 30 milijuna eura. Program DRAC je trenutno najveća nabava kratkodometnih bespilotnih letjelica u Europi.

Sustav DRAC se opisuje kao "dalekozor većeg dometa" koji će vojnicima osigurati bolji nadzor prostora neposredno ispred njih. Omogućit će operatoru prikupljanje, prikazivanje i obradu slike u realnom vremenu, na udaljenosti do 10 km, danju i noću. Jedna od zadaća je brzo otkrivanje nazočnosti protivničkog pješništva ili vozila na određeno području. Pritom ne treba postavljati nikakve dodatne zemaljske senzore kao što su bojišnički radari.

Svaki se sustav sastoji od dvije letjelice Tracker, izmjenjive žirostabilizirane izvidničke platforme s dnevnom i termalnom kamerom, data linka i prijenosne višenamjenske zemaljske nadzorne postaje. Nadzorna postaja služi za pripremu misije i za nadzor tijekom leta. Sva je oprema složena u naprtnjače koje nose dva čovjeka. To je čini posebno pogodnom za opremanje padobranskih postrojbi.

Let i slijetanje se izvode pod nadzorom računala i automatizirani su. Letjelica se lansira manualno, "iz ruke", u zraku može ostati do 90 minuta. Upravljanje je, unatoč kompleksnosti sustava, pojednostavljeno pa je izobrazba operatera jednostavnija i jeftinija.

Letjelicu pokreće tihi elektromotor pa je pogodna za prikriveno prikupljanje podataka, osobito noću. Sustav DRAC je korak dalje u razvoju francuske vojske u smjeru digitalizirane bojišnice i umreženog ratovanja.

M. PETROVIĆ

Novi Zeland kupuje Pinzgauere

NOVOZELANDSKA vlada odobrila je nabavu druge serije od 133 vozila Pinzgauer, od kojih će 60 biti u oklopljenoj inačici. U prvoj seriji Novi Zeland je naručio 188 Pinzgauera što ukupno iznosi 321 vozilo. Pinzgaueri su predviđeni za zamjenu vozila Land Rover.

Prva serija Pinzgauera je isključivo model 718 pogonske konfiguracije 6x6. Od 188 vozila 95 je inačica opće namjene, 57 je zapovjedna inačica, 13 vozila je u inačici za specijalne snage, 15 vozila je u logističkoj inačici dok je 8 u ambulatnoj inačici.

Druga se serija sastoji od 23 oklopljena i 42 neoklopljena Pinzgauera

u zapovjednoj inačici. Zatim, inačica nosača oružanih sustava broji 37 oklopljenih i 31 neoklopljenih Pinzgauer.

Ukupni troškovi nabave Pinzgauera iznose oko 58 milijuna USD. Isporuka prvih vozila počela je potkraj ljeta 2004. Pinzgauer proizvodi britanska tvrtka Automotive Technik koja je otkupom prava za proizvodnju od izvornog proizvođača, austrijskog Styera,

postala jedini proizvođač tog legendarnog terenca iznimnih karakteristika.

M. PETROVIĆ

Offset u Turskoj

Turska pripada skupini zemalja koje već niz godina imaju razvijenu industrijsku participaciju pri nabavi vojne opreme iz inozemstva. Polovicom 2003. godine revidirali su dotadašnju offset regulativu iz 2000. godine na osnovi postignutih iskustava u provedbi offseta pri nabavi vojne opreme od stranih partnera iz inozemstva (Directive on offset implementations in the Defense procurement transactions)

Piše Josip MARTINČEVIĆ MIKIĆ

Analizom provedbene regulative za implementaciju offseta u velikom broju zemalja regije i šire, Turska je na neki način specifični primjer zbog njezinog geopolitičkog položaja u regionalnom i globalnom okruženju. Te specifičnosti se prije svega odnose na njezin utjecaj na status Cipra, a još više od toga na odnos Turske prema poštivanju ljudskih prava Kurda. Nasuprot toga, SAD i ostale članice NATO-a, a u posljednje vrijeme i Rusija pokazuju strateške interese prema ovom području. U takvom političkom okruženju Turska je više od ostalih prisiljena poštivati Kodeks ponašanja EU, (EU Code of Conduct for Arms Exports) pri nabavi i transferu oružja, te drugih režima kontrole transfera naoružanja. Sti-

ješnena takvim okolnostima, Turska je u situaciji da se njezine narudžbe vojne i specijalne opreme promatraju kroz dvostruko povećalo, pa je lako zaključiti da njihovi pregovarači imaju tešku zadaću pri definiranju i ugovaranju bilo kakvih offset obveza kao oblika gospodarskog balansa pri nabavi oružja.

No unatoč tome Turska je završila desetak offset sporazuma, a trenutno je na snazi više od 40 različitih sporazuma u vrijednosti 4,2 milijarde USD od čega je 2,4 milijarde USD realizirano, što je 100 % pristiglih obveza. U realizaciju offset obveza uključeno je oko 30 kompanija koje su u tim poslovima angažirale više od 300 malih i srednjih poduzetničkih tvrtki.

Počeci primjene offseta u Turskoj

poklapaju se s narudžbom aviona F-16 C/D za potrebe turskog zrakoplovstva. Opremanje je ugovoreno po američkom programu prodaje FMS (Foreign Military Sales). Prvih osam aviona proizvedeno je u američkim pogonima, dok je njih 148 bilo sklopljeno u turskim pogonima TUSAS (Turkiye Ucak Sanayii AS), engl. TAI. Zbog obveza iz FMS programa da oprema mora biti isporučena iz SAD-a, prvi let aviona proizvedenih u Turskoj bio je do najbliže američke zračne baze u Turskoj. Nakon zadovoljenja tog uvjeta (touch-and-go) avioni su napuštali američke baze i isporučeni turskom zrakoplovstvu. S vremenom je turska industrija uključena i u proizvodnju određenih dijelova aviona (krila, trup, motori i dr.) koji su se u SAD-u proizvodili za potrebe USAF-a. Isto tako u Turskoj su se sklapali i avioni koje su SAD prodavale drugim zemljama, npr. Egiptu i Saudijskoj Arabiji. ■

■ Američki avioni F-16 proizvode se u tursko-američkoj tvrtki TAI koja je osposobljena i za proizvodnju komponenti za civilne letjelice

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Vojska i rat u sociologiji vojske

Sociologija, kako opća, tako još više sociologija vojske implicira proučavanje vojske ne samo kao državne nego i društvene institucije i rata kao društvene pojave. Tako su vojska i rat središnji i temeljni pojmovi, opseg i predmet proučavanja sociologije vojske, kao posebne grane opće sociologije

Piše Tomislav RAVLIĆ

Sociologija vojske ima zadaću da vojsku kao društvenu instituciju i rat kao društvenu pojavu što temeljitije i specijalistički prouči. Znanost nema za cilj ostajanje samo u sferi teorijskih pojmova i objašnjenja, iako je uzročno-posljedično rasvjetljavanje društvenih institucija i pojava jedna od glavnih zadaća sociologije. Znanstvena spoznaja ima i svoje praktično, provedbeno značenje. U našem slučaju to znači da sociološke spoznaje trebaju i mogu pomoći zapovjednicima svih razinama zapovijedanja, a posebno onima koji rade u praktičnom i svakodnevnom životu i radu s vojnicima od desetine, voda, satnije pa na dalje.

S obzirom na to da je rat utemeljen društvenim, političkim i međudržavnim okolnostima to će značiti

da imamo ne samo različite vrste ratova kao društvene pojave, nego i vojski, kao stožerne ustanove putem

koje se rat vodi. U tom smislu imamo agresivne vojske koje nastaju s osnovnim ciljem pokoravanja drugih naroda i zauzimanja njihova teritorija. S druge strane nastaju vojske u obrambenom ratu i one s moralnog stajališta vode pravedan rat. Na takvim temeljima, premda u vrlo nepovoljnim ratnim i međunarodnim uvjetima nastala je Hrvatska vojska. Međutim, ovdje postoji jedno sociološko pravilo koje je išlo u prilog nastajanja i daljeg stasanja Hrvatske vojske. Ono glasi da nepovoljna situacija jača društveni karakter i zbližava ljude. S tim u vezi nastaje moralna snaga koja je presudna, kako za vođenje rata, tako i za njegov pobjednički završetak. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Razarači klase Delhi

Tri razarača klase Delhi najveći su ratni brodovi koji su ikad izgrađeni u indijskim brodogradilištima i tek će ih indijski nosači zrakoplova nadmašiti po veličini

Piše Siniša RADAKOVIĆ

Nakon osamostaljenja Indije tamošnje oružane snage isključivo su se opremale nabavom stranog oružja, u početku uglavnom britanskog. Ubrzani razvoj indijske industrije, učestali ratovi s Pakistanom i realna mogućnost da se Indija nađe pod međunarodnim embargom na isporuku oružja bili su razlozi da se sedamdesetih godina prošlog stoljeća pokrene veliki projekt organiziranja indijske vojne industrije. U početku se novonastala industrija uglavnom oslanjala na licencne ugovore proizvodnje sovjetskog i zapadnog naoružanja, da bi početkom osamdesetih snažnije krenula u projekte razvoja svojih projekata. Jedan od mnogih bio je i projekt razvoja domaćeg razarača. Prvi planovi o projektiranju i gradnji indijskog razarača pokrenuti su već 1977. ali je njihovo ostvarenje odgođeno za bolja vremena. Umjesto razarača indijska je vlada odlučila pokrenuti projekt gradnje znatno jednostavnije fregate koji je 1977. dobio oznaku Project 15. Uz stalno povećanje troškova, zbog stalnog povećanja mogućnosti djelovanja, koji su do 1981. povećani za 50 posto, odluka o početku gradnje donesena je 1982., neposredno prije argentinske okupacije Falklandskog otočja. Neugodna iskustva koje je britanska mornarica doživjela u tom ratu utjecala su i na zahtjeve indijske ratne mornarice koja više nije htjela

jednostavnu fregatu već moćan razarač. Zbog toga je u rujnu 1983. donesena politička odluka da se Project 15, uz stranu stručnu pomoć, preinači iz korvete u razarač.

Počeci

Konačna odluka o pokretanju razvoja razarača klase Delhi (Project 15) donesena je u rujnu 1984. unatoč mnogim mišljenjima da indijska industrija nije sposobna uspješno izvesti takav projekt. Kako bi se do maksimuma smanjili rizici u procesu projektiranja i gradnje, odlučeno je da uz indijsko brodogradilište Mazagon Docks Ltd. kao nositelj posla kao podugovarač bude ruski projekt-

Razarači klase Delhi čine okosnicu površinske flote indijske ratne mornarice

ni ured *Svernoye Desing Bureau*. Ta je odluka bila logična jer se Project 15 oslanjao na projektnu dokumentaciju razarača klase Ranjit, koji su za indijsku ratnu mornaricu izgrađeni u sovjetskim brodogradilištima. Projekt razarača klase Ranjit oslanjao se na sovjetske razarače klase Kašin, čiji je projekt modificiran kako bi zadovoljili indijske potrebe. U odnosu na Ranjit razarači klase Delhi su znatno veći brodovi veće istisnine i znatno boljeg i suvremenijeg naoružanja. Pri njihovom projektiranju uzeta su u obzir iskustva stečena na projektima indijske fregate Godavari (Projekt 16), te ruskih razarača klase Fegat I (Udaloy I) i Sarič (Sovremenny). Uz to indijska ratna mornarica je imala i specifične zahtjeve kao što je postavljanje snažnog protuzračnog i protubrodskog oružja te osiguranje velike helikopterske platforme i helikopterskog hangara dovoljno velikih da u njih stanu dva velika helikoptera Sea King. Uz to brodovi su morali imati veliki postotak indijske opreme. Prvobitno je planirano da se prvi razarač isporuči 1992. a posljednji 1996. godine, ali se taj plan ipak nije uspio ostvariti. Iako je prvi razarač, pod imenom Delhi (D 61), porinut 1. veljače 1991. u operativnu je uporabu primljen tek 15. studenog 1997. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Hrvatske krajiške pješačke pukovnije do 1809.

Slavonski generalat

Piše Vladimir BRNARDIĆ

Slavonski generalat bio je jedno od posljednjih područja Vojne krajine na kojem je proveden preustroj u regularne pukovnije. Još godine 1747. ukinut je stari ustroj na savsku, dunavsku i srijemsku granicu i cijelo područje je u tri velika okruga sa sjedištima u Gradišci, Brodu i Petrovaradinu. To je bio začetak ustrojavanja regularnih pukovnija koji je 1750. počeo podmaršal von Engelshofen. On je želio ustrojiti tri pukovnije s dvije bojne od po pet satnija. Svaka pukovnija trebala je brojati 5600 vojnika, odnosno cijeli generalat trebao je podizati 16 800 pješaka.

Ipak, nakon prvobitne organizacije uslijedila je reorganizacija podmaršala grofa Serbellonija koji je tijekom 1752.-1753. dao konačni oblik pukovnijama. Svaka pukovnija je imala četiri bojne s četiri satnije od 240 vojnika i još dvije satnije od po 120 elitnih vojnika - grenadira. Kasnije, 1769. grenadiri su zamijenjeni oštrostrijelcima (Scharschützer). Od svoga osnutka postrojbe Slavenskog generalata borile su se u svim ratovima Habsburgovaca.

U ovom napisu dat ćemo kratki povijesni pregled tri krajiške pukovnije: Slavonsko-brodske krajiške pješačke pukovnije br. 7, Slavonsko-gradiške krajiške pješačke pukovnije br. 8 i Slavonsko petrovaradinske krajiške pješačke pukovnije br. 9 u razdoblju od njihova ustroja do 1809. godine, ali i kombiniranih bojni Slavenskog generalata ustrojavanja tijekom proturevolu-

cionarnih ratova s Francuskom (1793.-1797.).

O hrabrosti i požrtvovnosti slavonskih krajišnika najbolje nam govori podatak da su, od kad je uvedena zlatna i srebrna medalja za hrabrost 1790. pa sve do 1809., pripadnici pojedinih postrojbi Slavenskog generalata odlikovani s 5 zlatnih i 94 srebrne medalje za hrabrost.

pukovnija. Godine 1769. dobila je redni broj 66, a po klasifikaciji iz 1798. redni broj 7. Pukovnija je obuhvaćala područje uz tok rijeke Save na području nekadašnjih kapetanija Brčko i Ilok. Zapovjedništvo se nalazilo u Vinkovcima, a satnijska zapovjedništva u: 1. Podvin, 2. Trnjane, 3. Garčin, 4. Andrijevcima, 5. Sikirevcima, 6. Babina Greda, 7. Ivankovo, 8. Cerna, 9. Vinkovci, 10. Nijemci, 11. Županja i 12. Drenovci.

Prvi vlasnik (Inhaber) pukovnije od 1750. bio je general topništva Sigmund Friedrich Gaisruck, a od 1754. do 1765. zamijenio ga je general topništva Anton Ignaz Mercy-Argen-

teu.

Pukovnici su bili: 1747.

Adam Buday, 1750. Franz Jahnus von Eberstädt, 1754. Philipp Levin Beck, 1756. Michael Prodanovich von Ussiczka, 1761. Friedrich Dönhoff, 1772. Paul Dimich von Papilla, 1777. Arsen Szczejacz von Hel-

denfeld, 1783. Michael Chernal von Chernelháza, 1789. Paul Davidovich, 1790. Peter Tersich von Kadesich, 1796. Heinrich Sunstenau von Schützenthal, 1800. August Wenzel, 1804. Paul Radivojevich, 1807. Hugo Eltz i 1809. Gabriel Milletich. ■

Brodska krajiška pješačka pukovnija br. 7

Brodska pukovnija ustrojena je 1747. od krajiške milicije uz rijeku Savu kao Slavonsko-brodska krajiška pješačka pukovnija, ali je već 1753. reorganizirana i dobila novi naziv - Brodska krajiška pješačka

Teroristička kampanja u Quebecu 1963. - 1970.

Jedna od najbogatijih i politički najstabilnijih država na svijetu šezdesetih je godina dvadesetog stoljeća bila uzdrmana terorističkom kampanjom u pokrajini Quebec. Teroristički pokret FLQ je tijekom šezdesetih izveo više od dvije stotine terorističkih akcija koje su kulminirale otmicom dvojice političara u listopadu 1970. Iako je Kanada bila na najboljem putu da se pretvori u Sjevernu Irsku ili Baskiju, odlučna politika kanadske vlade ipak je odvela Quebec u drugom smjeru

Hrvoje BARBERIĆ

■ Uhapšeni terorist FLQ-a

Većina od 6,8 milijuna stanovnika najveće kanadske provincije Quebec potječe od francuskih doseljenika i govori francuskim jezikom. Točnije, njih osamdeset posto ili 5,6 milijuna francuskog su podrijetla, dok je još oko milijun kanadskih građana francuskog podrijetla rasuto u frankofonim enklavama izvan Quebeca. Okruženo engleskom većinom, frankofono kvebečko stanovništvo oduvijek je nastojalo održati vlastiti etnički identitet i kulturološku osobnost. Najučinkovitiji način očuvanja francuskog identiteta u anglosaksonskom moru sjevernoameričkog kontinenta bila je borba za političku autonomiju, koja je prerasla u traženje nezavisnosti za Quebec.

Prva francuska naselja u Quebecu osnovana su još u šesnaestom stoljeću, da bi ih Pariškim sporazumom iz 1763. Francuska predala Velikoj Britaniji. Quebec je oduvijek imao visok stupanj autonomije u Kanadi, no iako se ideja nezavisno-

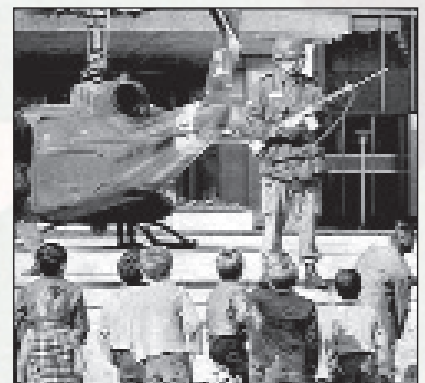
Kao gorljivi protivnici američkog imperijalizma, jedna od ćelija FLQ-a planirala je i uništenje Kipa slobode u New Yorku, no na vrijeme je osujećena u namjeri. Do kraja šezdesetih godina FLQ je izveo više od dvije stotine različitih terorističkih akcija, no s druge strane su i kanadske snage sigurnosti razbile nekoliko ćelija FLQ-a i zatvorile znatan broj njezinih pripadnika

sti stoljećima provlačila kroz kvebečku povijest, nikada se nije našla blizu ostvarenja. Sredinom dvadesetog stoljeća većina je kvebečkih političkih stranaka podupirala koncept cjelovite Kanade, dok je jedina značajna politička skupina koja je zagovarala odcjepljenje Quebeca bio Pokret za nacionalnu nezavis-

nost, koji je na izborima 1966. osvojio tek šest posto glasova.

Početak terorističke kampanje

Tijekom šezdesetih godina među manjim dijelom kvebečkog stanovništva formiran je stav da politička samostalnost Quebeca ne može više biti osigurana ustavnim i političkim metodama, već nasilnom borbom. Godine 1963. osnovana je Fronta za oslobođenje Quebeca (FLQ), zamišljena kao krovni pokret koji okuplja jedanaest manjih revolucionarnih skupina. Osnivač FLQ-a bio je

■ Neuobičajen prizor za Kanadu

belgijski revolucionar Georges Schoeters, koji je ubrzo nakon osnivanja FLQ-a bio zatvoren. FLQ je brzo počeo s terorističkim akcijama postavljanjem bombi na mete za koje se smatralo da imaju stratešku važnost za središnju vlast ili su jednostavno bile doživljavane kao simboli britanske dominacije. FLQ je bio povezan s većinom tadašnjih terorističkih skupina u svijetu, a pre-

ma nekim izvješćima dio pripadnika FLQ-a prošao je obuku u obučnim kampovima PLO-a u Jordanu.

Tijekom 1963. godine FLQ je podmetnuo nekoliko bombi na nekoliko vojnih postrojenja u engleskom dijelu Montreala, a 1964. poduzima niz pljački kojima se trebao prikupiti novac za financiranje pokreta. U idućim godinama FLQ je izveo bombaške napade na Sveučilište McGill i Montrealsku burzu te kuću tadašnjeg montrealskog gradonačelnika Drapeaua. Kao gorljivi protivnici američkog imperijalizma, jedna od ćelija FLQ-a planirala je i uništenje Kipa slobode u New Yorku, no na vrijeme je osujećena u namjeri. Do kraja šezdesetih godina FLQ je izveo više od dvije stotine različitih terorističkih akcija, no s druge strane su i kanadske snage sigurnosti razbile nekoliko ćelija FLQ-a i zatvorile znatan broj njezinih pripadnika.

■ Tijelo ubijenog ministra Laportea

U listopadu 1970. izvedena je najznačajnija i najpoznatija akcija FLQ-a uopće. Teroristi FLQ-a su 5. listopada kidnapirali britanskog tajnika za trgovinu Jamesa Crossa, a nekoliko dana kasnije druga skupina FLQ-a otela je kvebečkog ministra rada Pierrea Laportea. Događaj je dobio naziv "Listopadska kriza" i prerast će u jedan od najtežih trenutaka novije kanadske povijesti. FLQ je u zamjenu za oslobađanje talaca tražio da politički manifest FLQ-a bude objavljen u kanadskim medijima te da zatvoreni pripadnici pokreta budu oslobođeni iz kanadskih zatvora. Kanadske su vlasti udovoljile prvom dijelu zahtjeva terorista, no odbijaju osloboditi pripadnike FLQ-a. Međutim, ništa manje važno bilo je donošenje kontroverznog Zakona o ratnim mjerama, čime je *de facto* proglašeno ratno stanje u zemlji. Zakon je bio pre-

dviđen za slučaj izvanrednih prilika kao što je Listopadska kriza i drastično je ograničavao građanske slobode u zemlji u takvim prilikama, čime je navukao bijes liberalnih snaga u Kanadi.

■ Proglašenje ratnog stanja šokiralo je kanadsku javnost

U pomoć snagama sigurnosti pozvana je kanadska vojska te sljedećih dana ulicama Montreala kreću vojne ophodnje. U traženju terorista uhapšene su stotine ljudi za koje se sumnjalo da imaju veze s FLQ-om. Na poslijetku se kriza približila rješavanju, nakon što je početkom prosinca 1970. kanadska policija otkrila skrovište FLQ-a gdje se nalazio sakriven britanski tajnik Cross. Cross je kroz pregovore s teroristima uspješno oslobođen u zamjenu za otvaranje slobodnog prolaza teroristima za bijeg do Kube. Međutim, ministar Laporte nije imao sreću kao njegov britanski kolega jer ga je druga skupina FLQ-a, koja ga je držala za taoca, već ranije ubila.

Rasplet krize

Nakon opsežne istrage kanadske su vlasti tijekom 1970. godine uspjele pohapsiti vođe otmicu i vodstvo FLQ-a. Laporteove ubojice osuđene su na doživotni zatvor, dok se skupina koja je pobjegla na Kubu kasnije dobrovoljno vratila u zemlju i suočila s kanadskim pravosuđem. Početkom 1971. godine FLQ je prestao postojati kao učinkovita teroristička organizacija.

Događaji iz listopada 1970. i Laporteovo ubojstvo izazvali su šok u kanadskoj javnosti. Iako je sedamdesetih narasla potpora separatizmu, zbog čega je na izborima za kvebečku skupštinu 1976. pobijedila Parti Quebecois s četrdesetak posto glasova, zbivanja iz 1970. godine trajno su učvrstila protivljenje

Događaji iz listopada 1970. i Laporteovo ubojstvo izazvali su šok u kanadskoj javnosti. Iako je sedamdesetih narasla potpora separatizmu, zbog čega je na izborima za kvebečku skupštinu 1976. pobijedila Parti Quebecois s četrdesetak posto glasova, zbivanja iz 1970. godine trajno su učvrstila protivljenje većine stanovnika Quebeca borbi za nezavisnost terorističkim sredstvima

većine stanovnika Quebeca borbi za nezavisnost terorističkim sredstvima. Ideja odvajanja Quebeca od Kanade i dalje je atraktivna među

■ Kanadska je vojska u listopadu 1970. okupirala Montreal

velikim dijelom stanovnika provincije, no najznačajniji pokušaj odcjepljenja ustavnim sredstvima putem referenduma održanog 1995. godine propao je tijesnom pobjedom pristasa jedinstvene Kanade. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Marcus Tanner: "Hrvatska - država stvorena u ratu", Barbat, Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 1999.

Tannerova knjiga "Hrvatska - država stvorena u ratu", koja je na hrvatski prevedena tek dvije godine nakon izlaska originala, dokaz je, kako to u predgovoru navodi Dubravko Jelčić, da je i u redovima engleskih intelektualaca bilo uzdignutih pojedinaca koji se nisu mirno prepustili struji u njihovoj sredini tada uobičajenih mišljenja i prosudbi o zbivanjima u Hrvatskoj, nego su željeli imati svoje vlastito, na vlastitim iskustvima i spoznajama, utemeljeno mišljenje o svemu što se ovdje događalo.

Istaknuvši uvjerenje da Hrvatska zaslužuje studiju koja bi se bavila njome samom a ne Jugoslavijom, Tanner je pokušao dati kratki prikaz rata u Hrvatskoj tijekom 1991. godine. No, bilo je nemoguće pisati o ratu devedesetih a ne osvrnuti se na rat iz četrdesetih, a o njemu je pak bilo nemoguće pisati bez uvida u prvu Jugoslaviju i u političku klimu dvadesetih i tridesetih godina prošlog stoljeća. To ga je odvelo u vrijeme narodnog preporoda iz 1840-ih, pa je na kraju Tanner odlučio početi knjigu s prvim hrvatskim banovima u srednjem vijeku. Na kraju je zaključio da je među svim zemljama koje su se formirale raspadom Jugoslavije, Hrvatska imala najbogatiju, najzamršeniju i najburniju povijest.

Nikola Đuretić: "Iskreno vaš... - Zapisi s Otoka", Sveučilišna knjižara, Zagreb, 2004.

Nikola Đuretić bio je dugogodišnji novinar BBC-a u Velikoj Britaniji (od 1978. do 1999.), a u knjizi "Iskreno vaš... - Zapisi s Otoka" iznosi dnevničko-kroničarski zapis s početka rata protiv Hrvatske te analizu britanske politike prema bivšoj Jugoslaviji i zemljama sljednicama, kao i analizu britanskog medijskog praćenja ratova u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini. Knjiga sadrži i pisma što ih je autor tijekom dužeg razdoblja slao na brojne adrese, od premijera Johna Majora, i zastupnika u britanskom parlamentu pa sve do uredništava britanskih tiskanih i elektroničkih medija, reagirajući na povijesne neistine i dezinformacije koje su servirane britanskom javnom mnijenju o zbivanjima početkom devedesetih godina na jugoistoku Europe. Tekstovi u knjizi objavljeni su uglavnom u hrvatskim časopisima Obzoru i Danasu te u manjoj mjeri u Vjesniku i časopisu Dubrovnik, kao i u londonskom Timesu, katkad pod punim imenom i prezimenom autora a katkada pod pseudonimima Tom Frankovich, N. D. Jensenki ili Martin Platz.

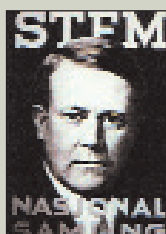
Nikolina PETAN

31. siječnja 1971. Lansiran "Apollo 14"

Devet mjeseci nakon velikih teškoća s "Apolonom 13" program svemirskih letova Apollo je nastavljen, a zapovjednik "Apolla 14" bio je Alan B. Shepard Jr., prvi Amerikanac koji je letjelicom "Freedom 7" stigao u svemir 1961. godine. Lansiranje je obavljeno s Cape Canaverala na Floridi 31. siječnja 1971. i bila je to treća misija koja je uspješno sletjela na Mjesec. Astronauti su na Mjesečevoj površini ostali 34 sata, izveli su mnoge znanstvene pokuse te skupljali različito kamenje i mjesečevu prašinu za geološku analizu na Zemlji. Ta misija na Mjesecu ostala je zapamćena i po Shepardovoj partiji golfa. Zbog činjenice da na Mjesecu ne postoji sila teže optica koju je udario Shepard odletjela je u svemir, ne spustivši se ponovno na Mjesečevu površinu. Kada su se devet dana nakon lansiranja astronauti vratili na Zemlju znanstvenici u NASA-i su odlučili da za njih više nije potrebna karantena nakon povratka s Mjeseca te da ne postoje virusi i bakterije.

1. veljače 1942. Kvisling postao norveški premijer

Norveški političar Vidkun Kvisling (Quisling) bio je osnivač i vođa nevažne norveške Nacističke partije (Nasjonal samling), koja na izborima nije imala nikakvog uspjeha ali je u najsjevernijoj europskoj zemlji razvijala veoma aktivnu promidžbu u korist sila Osovine. Poslije izbijanja rata norveški je kralj proglasio neutralnost, nadajući se da neće biti uvučen u rat. U proljeće 1940. Kvisling je otputovao u Berlin, gdje je po svemu sudeći sudjelovao pri planiranju njemačke invazije na Norvešku. U kritičnim trenucima invazije, kada su se kralj i vlada pred neprijateljem povukli u London, Kvisling je preko radija izdao zapovijed za obustavu mobilizacije norveških snaga. Premda je bio vođa jedine nacističke stranke, oporba protiv njega bila je toliko jaka da je tek 1. veljače 1942. postao premijerom. Tada je zabranjen rad svih političkih stranaka osim nacističke. Norveškim su se lukama Nijemci koristili za napade na konvoje koji su Sjevernim morem plovili u Sovjetski Savez, a Kvisling je progonio Židove te ljude vjerne kralju i izbjegličkoj vladi. Nakon Hitlerove propasti Vidkun Kvisling je uhićen, osuđen na smrt i smaknut u jesen 1945. godine.

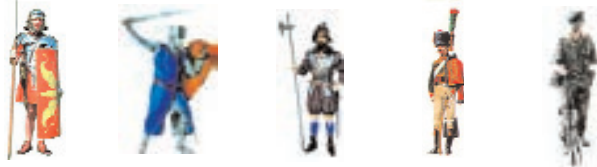
Leon RIZMAUL (leonriz@net.hr)

SLOVO DUHOVNOSTI

Nedjelja, 30. siječnja

Četvrta nedjelja kroz godinu donosi nam jedan od najljepših novozavjetnih tekstova - govor o blaženstvima. Njime se rijetko tko (osobito u današnje vrijeme) može oduševiti jer on današnjem čovjeku ne nudi ništa spektakularno. Štoviše, on nudi vrijednosti koje današnjega čovjeka nimalo ne privlače. Nije nimalo čudno jer oni koje Isus naziva blaženima, oduvijek su bili problem društvu. Svaka bi vlada, a posebice ministri pravosuđa i socijalne skrbi, voljeli da je takvih što manje. Isus naziva blaženima siromašne (ovdje je nebitno o kojoj je vrsti siromaštva riječ), a današnji čovjek želi (s razlogom) imati barem toliko sredstava da može mirno i spokojno živjeti. Isusu su osobito na srcu žalosni, a tko može s ožalošćenim osobama graditi sretno društvo i govoriti o sretnoj budućnosti? Isus blaženima proglašava gladne i žedne pravednosti, a danas, svima nam je jasno, ne vrijede ista pravila za sve, te nerijetko oni koji gladuju i žedaju za pravdom skupo plaćaju to svoje gladovanje i žedanje. Koja je svrha onda ove poruke? Isus sve to obećava za vječnost. Ali pitanje je imamo li strpljenja čekati...

Željko STIPANOVIĆ

Militaria croatica

Knjiga koje govore o svjetskim i lokalnim ratovima, pojedinim sukobima ili pojedinim borbenim formacijama, u svijetu je napretek. Sudeći po ponudi u nas, zaključiti se može samo da je takvo izdavaštvo u povoju, ili da je zanimanje za militariju vrlo skromno. Čak i ako je riječ o našim odorama i vojno-povijesnim događajima vezanim uz naše područje. Izlozi knjižara u zapadnoeuropskim zemljama, baš kao i katalogi tamošnjih izdavača, mnogo su bogatiji knjigama koje se mogu svrstati u skupinu *militaria croatica*, no što se u nas zna. Uključivši u to i relativno nova izdanja o ne tako davnom **Domovinskom ratu**.

U **Italiji** je najpoznatije takvo djelo *Guerra in Croazia 1991.-1993.* autora **Luce Poggialija** koje na dvjestotinjak stranica uz pomoć više od stotinu fotografija pokušava rekonstruirati vojne operacije tog razdoblja, na kopnu, moru i u zraku. Zanimljiva je i knjiga **Le bande v. a. c. in Dalmazia** koja obrađuje vojne orkestre. Na engleskom jeziku u posljednjih nekoliko godina pojavilo se mnogo novih izdanja. Knjiga **Hrvatski orlovi 1942.-1945.** osim što donosi tridesetak uistinu rijetkih fotografija tog razdoblja, za istraživače i skupljače militaria zanimljiva je i zbog tabele u boji koja prikazuje radne i bojne odore. Isto je tako zanimljivo i izdanje pod naslovom **Foreign legions of the third reich** koje ima čak četiri sveska, a na mnogobrojnim fotografijama u boji donosi oznake činova, epolete, zastave i sl. svih vojnih i paravojnih postrojbi uključenih u zbivanja u **II. svjetskom ratu**. Pojavilo se i novo izdanje knjige **Za Hrvatsku i Krista** **A.J.Munoza**, ovaj put u tvrdom uvezu, s obiljem zemljovida, tabela i skica bitaka.

Na njemačkom jeziku pozornost može privući djelo **Europäische freiwillige im bild**, mahom posvećena postrojbama koje su se borile protiv boljševika.

Veliku pomoć svakom skupljaču militaria mogu pružiti doista brojna izdanja koja obrađuju ne današnje, već povijesne zastave pojedinih, više nepostojećih zemalja, ili pak ona koja obrađuju heraldičke motive i insignia. Jer, heraldika je vrlo konkretna materija, i u njoj se ništa ne događa slučajno. Razvoj nekog grba, u svojoj biti je razvitak osobe ili obitelji kojoj pripada. U vrijeme kad je pismenost bila na vrlo nisku, gotovo nikakvu stupnju, heraldički su znakovi (štitovi!) bili prve piktografske i promidžbene poruke.

www.airforce.com/thunderbirds

Akrobatske skupine oduvijek su bile *mamac* za ljubitelje zrakoplovstva, ali i za one željne dobre zabave i spektakla. Stoga smo za preporuku odabrali službenu stranicu **američke akro-skupine Thunderbirds** na **www.**

airforce.com/thunderbirds. Home page je jednostavan, sa samo devet linkova vezanih uz skupinu, te jednim prema službenoj stranici američkog ratnog zrakoplovstva.

Stranica je puna dobrih informacija o skupini, tehnicima na kojoj lete piloti skupine, načinu obuke, rasporedu letenja na određenim priredbama i tome slično. Svakako treba pogledati link **Aircraft** koji na interaktivan način i u detalje prikazuje sve značajke aviona **F-16C** (kliknite na avion, tj. dio aviona o kojem biste željeli više saznati), te link **Library** ispod kojeg je fotogalerija s *hi-res* slikama (na sliku koju odaberete treba dva puta kliknuti) od kojih su neke doista mala remek djela.

Imate li namjeru tijekom 2005. godine posjetiti neki air show, a niste sigurni hoće li na njemu nastupiti i skupina *Thunderbirds*, samo kliknite na link **Schedule** i otvorit će vam se podstranica s gostovanjima skupine u cijeloj tekućoj godini. Svakako, njihov *show* ne bi trebalo propustiti.

Ivan BELINEC

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Originalni autori popularnog *Alana Forda* poznati su pod pseudonimom:

- A Smith & Wesson
- B Jim & James
- C Magnus & Bunker

2. U vremenu u kojem je smještena radnja stripa *Asterix*, na čelu Rima je:

- A August
- B Julije Cezar
- C Kaligula

3. Na slici je prikazan glavni lik stripa:

- A Kapetan Miki
- B Zagor
- C Tex Viller

4. Peter Parker je pravo ime superheroja:

- A Supermana
- B Batmana
- C Spidermana

5. Jedan od ovih strip-junaka je pilot:

- A Mister No
- B Kit Teller
- C Veliki Blek

Prijatelj: 16-281-384-4154

Jurica MILETIĆ

U sljedećem broju najavljujemo...

- *Operacijska istraživanja u kopnenoj vojsci oružanih snaga SAD-a*
- *Plinsko-turbinski pogon kopnenih vojnih vozila*
- *Eurocopter Tiger - europski tigar*
- *Arado Ar-234 Blitz*

